

Latvijas Universitāte
Sociālo zinātņu fakultāte
Komunikācijas studiju nodaļa

Komunikācijas zinātnes bakalaura
programmas studentes
Kristiānas Sondores
stud.apl.Nr Komu 010210

„Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz
2005. gadam”

Bakalaura darbs

Zinātniskais vadītājs
mag. soc. zin. Marita Zitmane

.....

Ar savu parakstu apliecinu, ka esmu šī
darba autore

.....

Rīga, 2006

Saturs

Ievads.....	3
1. Naratīvs.....	5
1.1. Naratīva pamatelementi	5
1.2. Naratīvs kā pētniecības metode.....	7
1.3. Naratīvo analīžu perspektīvas.....	8
2. Laulība kā sociāls fenomens.....	10
2.1. Latvijas sociālpolitiskās vides raksturojums	10
2.2. Attiecību pamatvērtības.....	13
2.3. Laulības jēdziens un laulības šķiršana.....	15
2.4. Laulības statuss Latvijas situācijā.....	18
3. Praktiskais pētījums.....	21
3.1. Kontentanlīzes procesa apraksts.....	21
3.2. Pētījuma analīze.....	22
3.2.1. Preses izdevumu „Santa”, „Klubs”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta” vieta Latvijas mediju tirgū.....	22
4. Preses izdevumu „Santa”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta” šķiršanās stāstu publikāciju analīze.....	26
4.1. Žurnālā „Santa” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. - 2005. gadam.....	26
4.2. Žurnālā „Ieva” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001.- 2005. gadam.....	39
4.3. Žurnālā „Marta” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. - 2005. gadam.....	47
4.4. Žurnālā „Privātā Dzīve” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. -.2005. gadam.....	48
Secinājumi	50
Nobeigums.....	52
Izmantotā literatūra	56
Pielikumi.....	60
Anotācija.....	69
Annotation.....	70

Ievads

Bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” tēma tika izvēlēta, jo pēdējo gadu laikā Latvijas drukātajos medijos uzkrītoši bieži tiek atspoguļotas sabiedrībā zināmu cilvēku laulību ceremonijas un to šķiršanu stāsti. Turklāt, nereti vienu un to pašu šķiršanās stāstu varam lasīt dažādu žanru medijos, katrā no tiem pamanot uzsvaru uz atšķirīgu viena un tā paša stāsta šķautni. Īpaši šis satura kontrasts vērojams starp žurnāliem „Privātā Dzīve” un sieviešu auditorijai domātajiem - „Santa”, „Una”, „Ieva”, „Marta”, savukārt, vīriešu auditorijai domātajos žurnālos, piemēram - „Klubs”, šķiršanās tēma vispār skatīta netiek, līdz ar to, darba autorei šķita interesanti veikt dziļāku salīdzinošu analīzi par publikācijām, kas izmantotas šajos žurnālos. Bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” ietvaros tika aplūkoti 43 raksti piecos žurnālos – „Privātā Dzīve”, „Santa”, „Ieva”, „Marta” un „Klubs”.

Bakalaura darba tēma ir „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam”.

Darba mērķis ir izpētīt, vai un kā atšķiras šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos, konkrēti, salīdzinot žurnālus „Santa”, „Ieva”, „Marta” un „Privātā Dzīve”, kā arī apskatot vīriešu žurnālu „Klubs”.

Darba uzdevumi:

- iepazīties ar teorētisko literatūru par mediju analīzi un naratīva teoriju;
- izvēlēties analizējamus medijus un atlasīt publikācijas;
- veikt publikāciju analīzi saskaņā ar izvēlētajiem teorētiskajiem rāmjiem;
- veikt secinājumus

Kā teorētiskā pieeja bakalaura darbā tiek izmantota naratīva metode un darba ietvaros tiek veikta vairāku rakstu kvalitatīvā kontentanalīze žurnālos „Privātā Dzīve” un sieviešu auditorijai adresētajos - „Santa”, „Ieva”, „Marta”. Analīze veikta naratīvās analīzes kategoriskās perspektīvas ietvaros un kontentanalīze veikta balstoties uz naratīva kategorijām, izmantojot autores Mīkes Bolas [*Mieke Bal*] piedāvātos naratīvās analīzes konceptus – stāsts, fabula un aktors.

Praktiskajā pētījumā skatīti un analizēti vairāku Latvijas sabiedrībā pazīstamu cilvēku medijos publicētie šķiršanās stāsti laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam, kā, piemēram, Māra un Elizabetes Gulbju, Andra Kiviča un Ilzes Ieviņas, Ainara

Mielava, Zanes un Jāņa Bērziņu, Dž. Dž. Džilindžera un Daces Rukšānes, Lolitas Novikovas, Gundara Bojāra, Artūra Irbes, Ditas Krenbergas u.c.

Darba gaitā izvirzīta hipotēze:

Laulību šķiršanas naratīvu Latvijas drukātajā presē nosaka:

- a) *„sieviešu žurnālos” - vispārējā sociālpolitiskā situācija Latvijā, kas raksturīga postpadomju režīma valstij;*
- b) *„dzeltenajā presē” - žanra diktētās komerciālās intereses.*

1. Naratīvs

Naratoloģija ir teorija par naratīviem, naratīviem tekstiem, attēliem, izrādēm, notikumiem, kultūras artefaktiem, kas palīdz izprast, analizēt un novērtēt naratīvus. (*narrative – angļu stāstījums, stāsts*). Teorija ir sistemātisks vispārinātu pieņēmumu kopums par kādu specifisku realitātes aspektu. Naratoloģija savā izpētē fokusējas uz visu veidu naratīviem (stāstījuma) tekstiem, neatkarīgi no to mērķiem un funkcijām.¹

Veicot naratīvo analīzi, būtiski pētījuma procesa sākumā veikt precīzu un pareizu izmantojamo konceptu definēšanu. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu identisku koncepta izpratni neatkarīgi no apstākļiem, kādos šis koncepts tiks turpmāk izmantots.

1.1. Naratīva pamatelementi

Mīkes Bolas [Mieke Bal] piedāvātie pamatkoncepti un to definīcijas, ar kurām operē Naratīvās analīzes. Naratora būtības izskaidrojums. Teorētiski izklāstīts „iekšējais” (internal) un „ārējais” (external) narators. Būtiskās atšķirības starp tekstu un stāstu (M. Bola).

Autore Mīke Bola piedāvā šādus pamatkonceptus un to definīcijas, ar kurām operēt Naratīvās analīzes ietvaros:

Naratīvais teksts – teksts, kura ietvaros aģents „stāsta” stāstu ar kāda konkrēta medija palīdzību (valoda, attēli, skaņas, celtnes vai šo un citu mediju kombinācijas);

Stāsts - fabula, kas tiek reprezentēta konkrētā veidā teksta ietvaros;

Fabula - loģiski un hronoloģiski saistītu notikumu virkne, kurus izraisa un/vai piedzīvo teksta aktori;

Notikums - pārvietošanās forma no viena stāvokļa uz otru;

Aktori - aģenti, kas risina notikumu gaitu stāstā. Aktoriem nav jābūt cilvēkiem;

---

¹ Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1999. 3. p.

Rīkoties (darboties) – darbība, kuras ietvaros tiek izraisīts vai piedzīvots notikums;

Narators - jeb stāstītājs ir visnozīmīgākais koncepts visā naratīvo tekstu analīzes procesā.²

M. Bola uzskata, ka naratora identitāte, pakāpe un veids, kādā naratora identitāte tiek norādīta, piešķir tekstam tā specifisko raksturu. Tieši narators ir tas, kurš stāsta, respektīvi, lieto specifisku, sev vien raksturīgu valodu, kas var tikt dēvēta par naratīvu, atspoguļo stāstu.

Var pastāvēt „iekšējais” (internal) un „ārējais” (external) narators. Kā apgalvo M. Bola, stāstītājs ir „es” persona, neatkarīgi, vai tas stāsta par sevi, vai par kādu trešo personu (nebūt nav nepieciešams lietot personas vietniekvārdu „es”, „viņš”, „tas” utt.). Spilgts piemērs tam ir daiļliteratūra. Narators būtībā ir rakstnieks, taču rakstnieks mēdz izmantot vēl dažādus tēlus, kas stāsta viņa stāstu; daiļdarbs var būt rakstīts pirmajā vai trešajā personā. Taču jebkurš no tekstiem var tikt (un neapzināti bieži vien tiek) pārveidots pirmajā personā, jo, pat, ja runa ir par „viņu”, to vienmēr stāsta „es”.³

Būtiska atšķirība, uz ko uzmanību vērš arī M. Bola, ir starp tekstu un stāstu. Viens un tas pats stāsts var tikt izstāstīts dažādu tekstu ietvaros, un tādējādi var būt saprotams vai pilnīgi nesaprotams dažādām sociālām grupām (piemēram, bērniem un pieaugušajiem).

Stāsta formēšanā piedalās dažādi elementi:

1. Notikumi var būt kārtoti secībā, kas atšķiras no notikumu hronoloģiskās secības;
2. Laika apjoms, kas ir piešķirts stāstā dažādiem fabulas elementiem, ir atkarīgs no tā, kāds laika apjoms ir piešķirts fabulas elementiem;
3. Aktoriem tiek piešķirtas atšķirīgas iezīmes, tādējādi tie tiek transformēti un individualizēti līdz raksturu statusam;
4. Darbības dislokācijām arī tiek piešķirtas raksturīgās īpašības, tādējādi padarot tās par specifiskām, konkrētām vietām;

² Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1997. 19. p.

³ Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1997. 23. p.

5. Starp dažādiem stāsta elementiem var pastāvēt visas tās pašas attiecības, kas starp fabulas elementiem, tās var būt gan simboliskas, gan aluzīvas, gan tradicionālas utt.;
6. Var tik izvēlētas dažādas perspektīvas („skatu punkti”), no kuriem elementi tiek prezentēti, šādā veidā stāstam tiek piešķirta subjektivitāte, jo notiek izvēle, kādas attiecības piešķirt tam, kurš uztver ar uztveramo materiālu.⁴

1.2. Naratīvs kā pētniecības metode

Naratīvā analīze, tās pielietošana veicot interviju.

Pētnieciskais darbs ar jebkuru naratīvo materiālu tiek salīdzināts ar dialogu, kurā pētnieks ir uzmanīga klausītāja lomā un ieklausās trīs stāstījuma līnijās („balsīs”):

- 1) Naratora (stāstītāja) balss, tieši tādā veidā, kā tā reprezentēta ierakstā vai tekstā;
- 2) Pētījuma teorētiskais rāmis, kurš nodrošina interpretācijai nepieciešamos konceptus un instrumentus;
- 3) Refleksīvais monitorings, kas tiek veikts lasīšanas un interpretācijas procesā.⁵

Šāda pētniecības procesa ietvaros stāsta lasītājs/klausītājs spēj pilnvērtīgi iedziļināties naratīva interaktīvajā procesā un kļūst spējīgs uztvert precīzi un niansēti stāstītāja balsi un visas paustās nozīmes. Turklāt, teoriju un hipotēžu ģenerēšana šādā pētniecības procesā (lasot un analizējot naratīvu) ir daudz kvalitatīvāka.

Naratīvās izpētes visizplatītākajās formās nav nepieciešams nodrošināt rezultātu replicēšanas (kopēšanas) iespējas kā novērtēšanas kritēriju. Pētījuma lasītājiem nepieciešams vien paļauties uz pētnieka personisko gudrību, prasmēm un integritāti. Protams, tas nebūt nenozīmē, ka datu interpretācija nozīmē, ka iespējams spekulēt ar interpretēšanu un intuīciju. Ja tradicionālās izpētes metodes parasti nozīmē

---

⁴ Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1997. 8. p.

⁵ Lieblich, Amia, Tuval - Mashliach, Rivka, Zilber, Tamar. *Narrative Research*. London: SAGE publications, 1998.10. p.

sistemātisku secināšanas procesu, balstoties uz statistiku, tad naratīvā izpēte prasa pašdisciplīnu un lielu uzmanību darbā ar teksta izpēti un interpretāciju.⁶

Amija Lībliha [*Amia Lieblich*] savā darbā „*Narrative Research*” raksta, ka naratīvo pētniecību visefektīvāk iespējams iemācīties caur pieredzi un novērošanu.⁷ Autore velk paralēles ar psihoterapijas prakses apgūšanu.

1.3. Naratīvo analīžu perspektīvas

Naratīvās analīzes klasifikācijas un organizācijas modeļi, to pielietojums.

Teorijā tiek izdalīti dažādi pieļaujamie Naratīvās analīzes klasifikācijas un organizācijas modeļi. A.Lībliha sīkāk izdala un apraksta divas galvenās, savstarpēji neatkarīgās izpētes dimensijas – holistiskā/kategoriskā pieeja un satura/formas pieeja. Katrā no šo dimensiju poliem iespējams veikt precīzu diferenciaciju, taču praksē, analīzes un interpretācijas procesā, parasti veidojas ļoti daudz gadījumu, kad teksts nespēj iekļauties nevienā no šiem poliem un atrodas kādā viduspunktā.⁸

Veicot pētījumu no kategoriskās perspektīvas, līdzīgi kā tradicionālajā kontentanalīzē, oriģinālais stāsts tiek sadalīts, un tā atsevišķās daļas vai vārdi, kuri pieder definētajai kategorijai, tiek izņemti no visa stāsta (vai stāstiem, ja to avots ir vairāki naratori). Turpretī, holistiskajā pieejā viss stāsts (piemēram, personas dzīves stāsts) tiek pētīts kopumā, un teksta atsevišķas daļas tiek interpretētas kontekstā ar pārējām naratīva daļām.

Kategorisko pieeju parasti izmanto, ja pētnieks ir ieinteresēts kādā problēmā vai fenomenā, kas saista personu grupu. Holistiskā pieeja ir piemērota gadījumos, kad tiek pētīta kāda persona (personība) un tās attīstība.

Otrā dimensija – formas un satura pretnostatījums – attiecas uz tradicionālo dihomomiju, kas raksturīga literāro tekstu lasīšanā. Daļa tekstu lasīšanas koncentrēti uz detalizētu satura skaidrojumu – kas noticis, kur, kad, kāpēc, kas bija notikuma

⁶ Lieblich, Amia, Tuval - Mashliach, Rivka, Zilber, Tamar. *Narrative Research*. London: SAGE publications, 1998.10. p.

⁷ Lieblich A., Tuval-Mashliach R., Zilber T. *Narrative Research* – London: SAGE publications, 1998. 11. p.

⁸ Lieblich, Amia, Tuval-Mashliach, Rivka, Zilber, Tamar. *Narrative Research*. London: SAGE publications, 1998. 12. p.

dalībnieki utt. Būtiski, ka šis skaidrojums tiek veikts no stāstītāja perspektīvas. Citas uz saturu orientētas pieejas tiecas atklāt netiešo stāstījuma saturu, meklējot, kādas nozīmes konkrētais stāsts vai tā daļas atklāj, kādas indivīda iezīmes vai motīvi tajā atklāti, vai kādas ir naratoru lietoto simbolu nozīmes.

Ir pētījumu pieejas, kas ignorē saturu un pievēršas tikai stāstījuma formai – sižeta struktūrai, notikumu secībai, to attiecībai laika skalā, to kompleksumam un savstarpējai atbilstībai, izjūtām, kuras izraisa stāsts, naratīva stilam, metaforu un vārdu izvēlei (piemēram, pasīvas vai aktīvas nozīmes vārdu lietojums). Kaut arī stāstījuma saturs nereti daudz vieglāk pētāms („pamanāms”), nereti pētnieki izvēlas analizēt stāsta formu, jo šādi rezultāti atklāj naratora identitātes dziļākos līmeņus. Respektīvi, stāsta formālos aspektus ir daudz grūtāk ietekmēt un ar tiem manipulēt, nekā ar saturu.⁹

Katra no četrām analīzes pieejām ir piemērota savam, atšķirīgam izpētes gadījumam, un tiem tiek piemēroti atšķirīgi pētījuma jautājumi, atšķirīgi teksti, un katram ir atšķirīgs nepieciešamo piemēru skaits un izmērs.

Bakalaura darba veiktā pētījuma metodei par pamatu izvēlēta kategoriskā naratīva perspektīva. Ņemot vērā, ka darba pētījuma specifika ir pētīt konkrēta fenomena naratīvu konkrētā sabiedrības grupā, un pētījumā tiks izmantoti vairāku naratoru sniegtie stāsti (dažādi Latvijas sabiedrībā zināmi cilvēki ar dažādiem stāstiem par savu laulību šķiršanu), šī perspektīva ir visatbilstošākā, jo piedāvā iespēju izdalīt un analizēt (gan kvalitatīvi, gan, attiecīgi, kvantitatīvi) atsevišķus stāsta naratīvos elementus, un tādējādi iegūt kopskatu par katra aplūkotā preses izdevuma naratīvu. Naratīvo elementu noteikšana tiek balstīta uz M. Bolas piedāvātajiem naratīva pamatjēdzieniem skaidrojumiem.

---

⁹ Lieblich, Amia, Tuval-Mashliach, Rivka, Zilber, Tamar. *Narrative Research*. London: SAGE publications, 1998. 13. p.

2. Laulība kā sociāls fenomens

Lai pilnvērtīgi un iespējami objektīvi būtu iespējams veikt bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” uzdevumus un sasniegt pētījuma mērķi, analizējot Latvijas preses izdevumus „Santa”, „Ieva”, „Marta” un „Privātā Dzīve”, nepieciešams tuvāk skatīt laulību kā sociālu fenomenu Latvijas sociālpolitiskās vides kontekstā.

Izstrādājot iepriekš veikto kursa darbu „Šķiršanās stāstu konstruēšana Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2002. līdz 2005. gadam”, tika izdarīti secinājumi, kas vedina domāt, ka Latvijas preses izdevumos veidoto laulību šķiršanas stāstu naratīvu ietekmē Latvijas kā postpadomju režīma valsts raksturīgā sociālpolitiskā vide.

2.1. Latvijas sociālpolitiskās vides raksturojums

Sabiedrības sašķeltības cēloņi. Tās vispārējie iemesli neuzticēšanās starppersonu komunikācijām, valsts institūcijām, ekonomiskajām grūtībām, kas to ietekmē.

Viens no lielākajiem mantojumiem no padomju sistēmas laikiem ir sabiedrības atomizācija un konsekventa horizontālo saišu saraušana. Sabiedrībā iezīmējas vispārējas neuzticēšanās kultivēšana, kas attiecas gan uz starppersonu komunikāciju, gan uz valsts institūcijām.

Politiskās sistēmas maiņa ievērojami pastiprināja šo atšķirtības un nenoteiktības sajūtu; attieksme pret valsts institūcijām nav mainījies. Indivīdam nepastāv horizontālās saites, kas to saistītu sabiedrībā, stabilizētu viņa pozīciju. Indivīds, vientuļš un atsvešināts, baidās paļauties uz sevi, tāpēc meklē atbalstu no ārpuses. Viņš ir viegli manipulējams, to suģestē spēcīgas personības, kuras cilvēki meklē jaunos politiskos līderos. Politiskie līderi - spēcīgas personības - bauda daudzkārt lielāku uzticēšanos nekā institūcijas. Uz šiem līderiem tiek liktas visas politiskās cerības, šie līderi tiek uztverti kā politisko attieksmju mērķi.¹⁰

---

¹⁰ Zepa, Brigita. *Politiskās līdzdalības veicinošie apstākļi Latvijā*. Rīga: 1999. 24. lpp.

Kopš neatkarības atjaunošanas demokrātijas un pilsoniskas sabiedrības attīstība ir notikusi galvenokārt tikai makrolīmenī – valsts institūciju, nevalstisko organizāciju, pašvaldību, politisko partiju, sabiedrības informācijas līdzekļu līmenī. Ievērojami mazāk demokrātijas attīstība ir ietekmējusi cilvēku savstarpējās attiecības; psiholoģisko klimatu sabiedrībā; indivīda pozitīvo vērtīborientāciju attiecības starp vecākiem un bērniem; vīru un sievu; sabiedrības attieksmi pret veciem cilvēkiem, pret bērniem u.tml.¹¹

Latvijas sabiedrību nevar uzskatīt par integrētu - galvenais nosacījums, lai kādu sabiedrību varētu uzskatīt par integrētu, ir virkne dažādu kopīgu vērtību, kas šo sabiedrību vienotu. Taču Latvijā šādu vērtību ir ļoti maz. Viens no galvenajiem faktoriem, kas šķēļ Latvijas sabiedrību, ir neuzticība valsts institūcijām, kā arī sociālo grupu atšķirīgās, pretējās, un pat savstarpēji izslēdzošās vērtības.

Kā sabiedrības sašķeltības cēloņus var minēt dažādus apstākļus. Tie ir gan vēsturiskas izcelsmes, gan arī radušies tikai pēc valsts neatkarības atjaunošanas.

Totalitārisms ļoti stipri ir ietekmējis cilvēku domāšanu un uzvedību. Cilvēkiem piemīt spēcīgi aizspriedumi, pasivitāte, aizdomīgums, iecietības trūkums, vāja izpratne par savām tiesībām un pienākumiem, noraidoša attieksme pret likumiem, vājas zināšanas par to, kas ir valsts un kā tā funkcionē. Visi šie faktori kavē demokrātijas un pilsoniskas sabiedrības attīstību.

Tikai pēdējos gados cilvēki sākuši saskatīt spēju ietekmēt politiskos procesus *tieši* nedarbojoties politikā – apvienojoties, paužot savu viedokli, atrodot domubiedrus.

Sabiedrības integrācijas problēma ir vērojama arī pārejas ekonomikā, kā sekas ir bezdarbs, jo cilvēki tik strauji nespēj pārkvalificēties, atrast jaunas darba vietas, kā arī sekot tirgus ekonomikas principiem. Jāatzīst, ka šobrīd Latvijā ir izveidojusies izteikti nošķirta sabiedrība – turīgie un maznodrošinātie. Mazs ir vidusslānis, maz to ģimeņu, kuras būtu apmierinātas ar savu finansiālo stāvokli, vai uzskatītu, ka tas ir “normāls”.

Ekonomiskās sistēmas maiņa Latvijā 90.tajos gados vissmagāk skārusi darba tirgu un, līdz ar to, arī tradicionālo vīrišķību, kur vīrietim jābūt apgādniekam. Padomju gados individuālās iniciatīvas slāpēšana notika publiskajā, tradicionāli

---

¹¹ Pabriks, Artis. *Sociālo zinību un vērtību apguve sabiedrības integrācijas un atsvešinātības pārvarēšanas kontekstā*. Rīga: 2002. 37. lpp.

vīrišķajā jomā.¹² Pēc neatkarības atgūšanas sievietes uzdrošinājās brīvāk izteikties un sevi izpaust profesionālajā darbībā. Jaunā situācija neapšaubāmi ietekmēja dzimtes modeli, cilvēku attiecības, uzvedības un komunikācijas kultūru. Padomju iekārtā lielā mērā pastāvēja leģitimēts patriarhāts, kas noteica dzimtes pamatlomas, kā arī uzdevumus un pienākumus.¹³

Zemā dzīves līmeņa dēļ nav iespējams sagādāt iztiku sev un savai ģimenei, nodrošināt izglītību bērniem. Laulība ir viens no sociālajiem institūtiem, kas cieš tā rezultātā. Nav arī iespēju savu stāvokli mainīt. Ir ārkārtīgi augsts alkoholisma līmenis. Šī apziņa veicina nomāktības un neapmierinātības sajūtu sabiedrībā.¹⁴

Mūsdienu postpadomju sabiedrībā vērojama dzimumu lomu maiņa. Vīrišķība neattiecas tikai uz vienu konkrētu dzimumu: tā nosaka vīrietību, hierarhiju, attiecību kopumu, kuru cilvēki piedzīvo neatkarīgi no dzimuma.¹⁵ Ja agrāk vīrišķība tika skatīta tradicionālā ģimenes modelī, kur vīram iedalīta ģimenes apgādnieka loma, bet sievietei – bērnu audzināšana un mājas kārtības uzturēšana, tad mūsdienās diezgan bieži sastopami citi ģimenes modeļi. Padomju gados, lai arī darba tirgū tika iesaistīti abi dzimumi, darba dalīšana un atalgojums bija vairāk pielāgoti tradicionālā dzimtes režīma uzturēšanai, kad vīrs ir ģimenes apgādnieks. Stipra motivācija sievietēm ir bērni, tādēļ mūsdienu un mūsu sabiedrības sievietes salīdzinoši daudz iesaistās politikā un uzņēmējdarbībā, lai gan agrāk tās tika uzskatītas par tradicionālām vīriešu profesijām. Vīrieši savu ekonomisko aktivitāti pamato ar apgādnieka funkcijas pildīšanu, kas vairāk saistīta ar noteiktas lomas pildīšanu sabiedrībā un ģimenē, nevis organisku vienību ar bērniem.¹⁶

¹² Putniņa, Aivita. Vīrieši Latvijā: situācijas ieskicējums. Grām.: Zvidriņš, Pēteris (zin. red.)

Demogrāfiskā situācija šodien un rīt. Rīga: Zinātne, 2005. 69. lpp. (Zinātniski pētnieciskie raksti 3(4))

¹³ Rupā, Ulrika. Konkurencē par vīriešiem: Latvijas 90. gadu pirmās puses sociālā taktika. Grām.:

Brikše, Inta (red.) *Komunikācija. Dzimtes pētījumi.* Rīga: Zinātne, 2003. 75. lpp. (Latvijas

Universitātes raksti, 655. sēj.)

¹⁴ Pabriks, Artis. Sociālo zinību un vērtību apguve sabiedrības integrācijas un atsvešinātības. Rīga: 2002. 29.-43.lpp.

¹⁵ Putniņa, Aivita. Vīrieši Latvijā: situācijas ieskicējums. Grām.: Zvidriņš, Pēteris (zin. red.)

Demogrāfiskā situācija šodien un rīt. Rīga: Zinātne, 2005. 62. lpp. (Zinātniski pētnieciskie raksti 3(4))

¹⁶ Putniņa, Aivita. Vīrieši Latvijā: situācijas ieskicējums. Grām.: Zvidriņš, Pēteris (zin. red.)

Demogrāfiskā situācija šodien un rīt. Rīga: Zinātne, 2005. 71. lpp. (Zinātniski pētnieciskie raksti 3(4))

Pārmaiņu laikā sievietes iespējas darba tirgū kļuva ar vien plašākas, bieži vien izkonkurējot vīriešu profesijas. Sievietes tiek uzskatītas par labāk piemērotām maiņai, kamēr vīrieši tajā salūst.¹⁷ Daudziem vīriešiem pārmaiņu laikā radās problēmas ar dabu, darba izvēli, atalgojumu, taču, kā zināms, vīriešiem darbs tiek ļoti lielā mērā saistīts ar sociālo statusu sabiedrībā un ģimenē. Ļoti bieži šīs iepriekšminētās „salūšanas” rezultātā vīrieši meklē izeju alkoholā vai narkotiku lietošanā, kas bieži noved pie laulības šķiršanas, kas arī ir redzams tālāk darbā autores veiktajā laulību šķiršanas naratīvu pētījumā intervijās Latvijas presē.

Lai gan katra cilvēka rīcība pārmaiņu laikos tiek individualizēta, dzimtes konteksts tajā ir stiprs.¹⁸ Ja sievietes iespējas var tikt ierobežotas kā rūpes par bērniem un mājas soli, tad no vīrieša tiek sagaidīta lielāka mobilitāte un iniciatīva.

Postpadomju pārmaiņu laiks ir gājis roku rokā ar brīvības sajūtu, kas tiek saistīta ar indivīdu iespējām rīkoties, taču tajā pašā laikā jūtama arī cilvēku bezspēcība, pasivitāte un noslēgtība, ko rada cilvēcisko attiecību trūkums, kas arī, neapšaubāmi, ir viens no laulību šķiršanas iemesliem mūsdienu sabiedrībā.

2.2. Attiecību pamatvērtības

Mūsdienu sabiedrības attiecību pamatvērtības veidojot ģimeni. Attiecību jēga “tehnoloģijas pasaulē”. Atšķirīgie vērtību priekšstati.

Modernais kopdzīves sākšanas ceļš atšķiras ar to, ka cilvēki pārāk strauji apvienojas, lai sāktu laulības dzīvi. Viņi veido “īsu ceļu” tās veidošanai, kas arī palielina risku laulības šķiršanai.¹⁹

Sabiedrības integrācija ir cilvēku un cilvēku grupu savstarpējā saprašanās un sadarbība, savstarpējā cieņa pret dažādām kultūrām, valodām, uzskatiem – tā ir kopēja sapratne par pamatvērtībām, kurām jāvalda sabiedrībā. Ļoti daudz ir atkarīgs no katra cilvēka, no viņa identitātēm, no gribas veidot ap sevi vienotu, saliedētu sabiedrību, sākot ar draugu loku, ģimeni, kolektīvu, utt.

¹⁷ Putniņa, Aivita. Vīrieši Latvijā: situācijas ieskicējums. Grām.: Zvidriņš, Pēteris (zin. red.) *Demogrāfiskā situācija šodien un rīt*. Rīga: Zinātne, 2005. 62. lpp. (Zinātniski pētnieciskie raksti 3(4))

¹⁸ Putniņa, Aivita. Vīrieši Latvijā: situācijas ieskicējums. Grām.: Zvidriņš, Pēteris (zin. red.) *Demogrāfiskā situācija šodien un rīt*. Rīga: Zinātne, 2005. 69. lpp. (Zinātniski pētnieciskie raksti 3(4))

¹⁹ Karpova, Ārija. *Ģimenes psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2006. 178. lpp.

Ir vairākas galvenās pazīmes, pēc kurām var konstatēt sabiedrības vērtību krīzi. Tā, piemēram, mūsdienu Latvijas sabiedrībā materiālo (it īpaši finansiālo) vērtību nozīme ir aizslāņojusi morālās vērtības. Krasi ir samazinājusies cilvēka dzīvības vērtība. Vispārējā vērtību sistēma kļuvusi labila.²⁰

Tas nozīmē, ka ārējie apstākļi deformē vērtību jēgu. Tehnikas attīstība paātrina dzīves ritmu, pārkāpjot visas dzīves jomas, izraisot tajās agrāk (senāk) nepazītu intensitāti. Tehnika rada mainīgu vidi, kurā mēs dzīvojam un, līdz ar to, mēs vairs neesam tādi, kādi bija mūsu senči - mūsu attieksme pret attiecībām un laulību ir mainījusies. Šajā jaunajā tehnikas laikā cilvēku savstarpējā saskarsme mainās tik strauji, ka mēs vienkārši nespējam psiholoģiski pielāgoties, reaģēt adekvāti. Pieaug apjukuma un nestabilitātes izjūta, kas arī sekmē attiecību nestabilitāti.

Mūsdienās sastopami arvien vairāk attiecību modeļu, kur partneri gadiem ilgi dzīvo neregistrētās attiecībās. Līdz ar to, rodas jautājums - cik liela nozīme ir laulībai?

Pašlaik Latvijas sabiedrībā notiek intensīva vērtību pārvērtēšana. Cilvēki arvien biežāk uzdrošinās pārkāpt iesīkstējušas psiholoģiskās – sabiedrības individuālās brīvības pamatprincipus.²¹

Agrāk ģimenes dzīvē cilvēki ar daudz ko samierinājās, taču mūsdienās nereti vērojamas situācijas, kad partneri cenšas risināt problēmas un nesaskaņas, bieži vien kā vienīgo risinājumu redzot laulības šķiršanu, kas agrāk bija lielākais “kauna traips”.

Sabiedrības attieksme pret šķiršanos lielā mērā ir mainījusies. Tā ir daudz iecietīgāka nekā pirms divdesmit gadiem. Mūsdienās laulības vērtība ir manāmi mazinājusies, par ko liecina arī biežās publikācijas un intervijas masu medijos par pārtrauktajām laulībām un attiecībām. Salīdzinot vēstures gaitu, kad sieviete bija mājāsaimniece un bērnu dzemdētāja, tad mūsdienās sievietes ir kļuvušas ekonomiski patstāvīgākas, un viņu materiālais stāvoklis ir mazāk atkarīgs no laulībām. Visnotaļ bieži vīrieši ir tie, kas neizjūt atbildību pret ģimenes/attiecību saistībām un ģimenes locekļiem, bezrūpīgi pametot ģimeni vai izvēloties sev tīkamākas partnerattiecības.

Ir mainījies skatījums un attieksme pret laulību.²² (skat.tabulu)

²⁰ Karpova, Ārija. *Ģimenes psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2006. 407. lpp.

²¹ Turpat

Fakts	Pagātne	Tagadne
• kopības sajūta	abpusējas kopības psiholoģiskais papildījums	vienpusējs psiholoģiskais papildījums (nauda, nepieciešamība, bailes no vientulības, kauns utt.)
• bērnu radīšana	katras ģimenes uzdevums, galvenā vērtība	ierobežo ekonomiskie un sociālie apstākļi, zudusi vērtība
• dzimtas turpināšana	pienākums savu senču priekšā	zudusi ģimenes vērtība
• personīgā un garīgā kopība	inteliģences rādītājs, liela loma paradumiem un tradīcijām	tālākā attiecību plānā, aprēķina laulības, izdevīguma princips

Dažādām sociālajām grupām ir krasi atšķirīgi vērtību priekšstati. Liela sabiedrības daļa dažādu iemeslu dēļ ir tendēta uz marginalizētu (bezvērtību) stāvokli.²³

Morāle mūsdienu sabiedrībā mainās. Uzticība, savstarpējā uzticēšanās ir viens no nepieciešamākajiem cilvēku kopējās darbības priekšnosacījumiem. Uzticība - īpaši sociālkulturāla vērtība, kas pati par sevi ieguvusi jēgu un nozīmi cilvēka dzīves situācijā.

2.3. Laulības jēdziens un laulības šķiršana

Laulība kā juridiska un kultūras tradīcija. Šķiršanās kultūras trīs galvenie uzskati.

Laulība ir juridiski vai ar kultūras tradīcijām sankcionēta savienība starp vienu vīrieti un vienu sievieti (monogāmija), vienu vīrieti un vairākām sievietēm

(poligāmija) vai vienu sievieti un vairākiem vīriešiem (poliandrija).²⁴

²² Kamergrauzis, Normunds. *Ētikas dimensijas*. Rīga: SVĒTDIENAS RĪTS, 1997. 133. lpp.

²³ Turpat

Dažādās sabiedrībās laulības pamats ir stipri atšķirīgs (romantiskā mīlestība Rietumos, iepriekš plānotās laulības dažās citās sabiedrībās), tomēr laulību ceremonijas, līgumi un paražas lielākoties ir saistītas ar noteiktām tiesībām un pienākumiem, tātad rūpes par laulības partneri un tā aizsargāšanu, cieņas izrādīšanu visā turpmākajā dzīvē.

Jēdziens „laulību kultūra” saprotams kā uzskatu, simbolu un prakšu kopums, ko nosaka materiāli apstākļi, kas ietekmē laulību un tai sekojošo (eventuāli) šķiršanos. Šo jēdzienu veido trīs pamatuzskati, kas precīzi reprezentē viedokli par laulībām un šķiršanos:

- 1) laulāšanās ir dotais (matemātikas terminoloģijā), respektīvi, tā tiek uzskatīta kā neizbēgama sociāla procedūra;
- 2) laulība ir „uz mūžu”;
- 3) laulības šķiršana ir kā „pēdējais glābiņš”.²⁵

Karla Hakstafa [*Karla B. Hackstaff*] savā darbā „*Marriage in a Culture of Divorce*” raksta, ka šie uzskati izpaužas pilnīgi visās sociālajās jomās, sākot no cilvēku ikdienas sarunām, līdz pat dažādu aspektu kultivēšanai reklāmās un citās patērētāju kultūras nozarēs. Mūsdienās laulību kultūra atrodas savstarpēji konkurējošu ideoloģiju krustugunīs, tomēr, neskatoties uz savu šī brīža nestabilo un mainīgo statusu, laulība vēl ar vien ir liels, potenciāls kultūras spēks.²⁶

Jebkurām attiecībām, arī mīlestībai, ir savs sākums, turpinājums un varbūt arī beigas: sākotnējā pievilcība, veidošanās, turpinājums un konsolidācija, pasliktināšanās, pārtraukšana [*Levinger, 1983*].²⁷

K. Hakstafa, raksturojot šo fenomenu, lieto jēdzienu „laulību ūdensšķirtne” (*marital watershed*) jeb „laulību pavērsiens”, ar to saprotot laulību kultūras kvalitatīvās izmaiņas dažādu faktoru ietekmē un „šķiršanās kultūras” veidošanos un attīstību. Šķiršanās kultūra ir materiālo apstākļu noteikts simbolu, uzskatu un prakšu

²⁴ *Ideju vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. 299. lpp.

²⁵ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press. 1999. 1. p.

²⁶ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999. 2. p.

²⁷ Reņģe, Viesturs. *Sociālā psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002. 102. lpp.

kopums, kas tiecas izraisīt laulības šķiršanu, un šī procesa ietvaros pilnībā mainīt laulības jēgu un statusu.²⁸

Ne visas tuvās attiecības ar laiku izjūk, bet literatūrā un masu medijos pētījumi rāda, ka laika gaitā apmierinātība ar attiecībām pakāpeniski samazinās. Iespējams, ka tas ir vairāk saistīts ar ārējiem faktoriem, cilvēka novecošanos un attiecīgi – emociju pavājināšanos.

Romantiskās mīlestības pakāpeniska samazināšanās vēl nenorāda, ka attiecības tuvojas noslēgumam. Lai arī bez iepriekšējā kaislīguma, savstarpēji siltās un ciešās attiecības var saglabāties visu mūžu.

Šķiršanās kultūrā sakņojas trīs galvenie uzskati:

- 1) laulības ir „opcija” – brīvprātīgs pasākums, ko indivīds var brīvi izvēlēties;
- 2) laulības ir nosacītas;
- 3) šķiršanās ir „izeja no situācijas”²⁹

Šķiršanās kultūra nebūt nenozīmē tikai pieaugošu laulību šķiršanu gadījumu skaitu, bet arī alternatīvu nozīmju rašanos. Veidojas dažādi jauni attiecību modeļi – kopdzīve bez laulības noslēgšanas (nereti šādās kopdzīvēs dzimst bērni), geju un lesbiešu laulības u.c. Tomēr šķiršanās ir visizplatītākais izaicinājums laulībai pēdējo desmitgažu laikā.³⁰ Savā ziņā, palielinoties šķirto laulību daudzumam, palielinās arī potenciālo partneru skaits, t.i., rodas alternatīvu attiecību iespējas, kas, savukārt, tālāk veicina šķiršanās gadījumu pieaugumu.

Veicot izpēti un laulības/šķiršanas fenomenu analīzi, pētniekam nav nepieciešams būt precētam vai šķirtam. B. Hakstafa uzskata, ka šādus pētījumus iespējams veikt, apskatot laulību un šķiršanās kā rituāla un sociālas funkcijas statusu dažādās sabiedrībās un dažādos laika posmos, nesaistīti ar pētnieka laulības dzīves pieredzi, pētot citus laulātus pārus. Savos pētījumos B. Hakstafa ir izmantojusi dziļās intervijas ar dažādu vecumu precētiem un šķirti cilvēkiem.

Hakstafa veica pētījumu, aptaujājot trīs paaudžu amerikāņu ģimenes, un viņas centrālais pētniecības uzdevums bija noskaidrot, kādā veidā vīri un sievas veido laulības kontekstu (tā stereotipu sabiedrībā) un kādā veidā šis konteksts veido viņus

²⁸ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999.

3. p.

²⁹ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999.

5. p.

un viņu laulības modeli. Hakstafa izvirzīja hipotēzi, ka izpratni un attieksmi pret laulību nosaka dzimums. Hakstafa secināja, ka laulību modelis un sabiedrības attieksme/prasības pret to ir atkarīgas no daudziem dažādiem sociāliem faktoriem, laika posma, individuālās ģimenes pieredzes, un dzimuma faktors nav viennozīmīgs nosacījums attieksmei pret to.³¹

Daudzi cilvēki saglabā attiecības, jo viņu svarīgāko vajadzību (intimitāte, sekss, drošība, intelektuālās vajadzības u.tml.) apmierināšana ir atkarīga no šīm attiecībām - un otrādi, attiecības tiek pārtrauktas, ja šo vajadzību apmierināšana no tām vairs nav atkarīga. Laulība pastāv tik ilgi, cik ilgi tā apmierina partnera vajadzības.

Vīrieši parasti ir nejūtīgāki pret problēmām attiecībās un retāk nekā sievietes nojauš, ka attiecības tuvojas beigām. Sievietes vairāk apdomā un izvērtē savas attiecības nekā vīrieši, tāpēc ātrāk sajūt, ka tās draud izjukt. Tāpat sievietes attiecību pārtraukšanas gadījumā parasti saņem lielāku atbalstu no draugu un tuvinieku puses. Tāpēc sievietes ātrāk paredz un vieglāk pārdzīvo attiecību pārtraukšanu.

Šķiršanās gadījumā cilvēki pauž savu neapmierinātību ar laulībām. Tomēr ne vienmēr ir skaidrs, vai šī neapmierinātība ir šķiršanās iemesls vai arī – gluži otrādi – tā ir šķiršanās sekas [Levinger, 1983].³²

2.3. Laulības statuss Latvijas situācijā

Latvijā noslēgtās laulības laikā no 1995. līdz 2005. gadam.

Centrālās statistikas pārvaldes dati³³ par šķirtajām laulībām.

Saskaņā ar Centrālās Statistikas pārvaldes datiem³⁴, redzams, ka laulību skaits Latvijā pēdējos 10 gados ir bijis ļoti svārstīgs (skat. 1. att.)

³⁰ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999. 2. p.

³¹ Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999. 156. p.

³² Reņģe, Viesturs. *Sociālā psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2002. 102. lpp.

³³ Šabanova, A. Šķīrušies. Ir bērni. *Sestdiena*. 2004.17-23.01.14. lpp.

³⁴ <http://www.csb.lv/Satr/rad/C2c.cfm?kurs3=C2c>

1. attēls. Latvijā noslēgtās laulības laikā no 1995. līdz 2005. gadam

mēnesis	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
I-XII	11072	9634	9680	9641	9399	9211	9258	9738	9989	10370	
I-III	2360	1789	1664	1785	1603	1671	1514	1482	1615	1506	1651
IV-VI	2398	2201	2298	2053	2078	1881	2064	2154	2069	2208	2430
VII-IX	3731	3385	3398	3579	3413	3555	3728	4035	4191	4518	5494
X-XII	2583	2259	2320	2224	2305	2104	1952	2067	2114	2138	
I	853	640	593	666	599	583	477	512	477	540	560
II	714	513	492	594	485	496	521	417	482	510	523
III	793	636	579	525	519	592	516	553	656	456	568
IV	918	725	716	682	757	572	613	617	596	770	722
V	707	506	613	486	482	431	462	460	562	563	638
VI	773	970	969	885	839	878	989	1077	911	875	1070
VII	1156	982	913	1068	1168	1247	1161	1158	1221	1693	1907
VIII	1371	1454	1481	1549	1298	1304	1496	1816	1912	1690	1940
IX	1204	949	1004	962	947	1004	1071	1061	1058	1135	1647
X	853	769	881	843	879	667	657	699	683	773	1142
XI	798	749	669	651	622	662	610	664	667	607	
XII	932	741	770	730	804	815	685	704	764	758	

Ja 1995. gadā pavisam noslēgto laulību skaits bija 11 072, tad, laika posmā no 1996. gada līdz 2003. gadam, skaits strauji saruka un svārstījās robežās no 9211 (zemākais skaits 2000. gadā) līdz 9989 (2003. gadā).

Strauji palielinājies noslēgto laulību skaits 2004. gadā – 10370.

Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes dati³⁵ par šķirtajām laulībām, visbiežāk šķiras ļaudis vecuma grupā no 30 līdz 34 gadi (22,8%). Tad seko 25 līdz 29 gadu vecuma grupa, kura sastāda 19,6% visu šķirto laulību. Trešajā vietā ir 35 līdz 39 gadu vecuma grupa, kas ir 17,2% visu šķirto laulību. 14,9 % laulības šķir 40 līdz 44 gadu veci ļaudis, bet vismazākais īpatsvars ir vecuma grupā no 45 līdz 49 gadiem ar 8,6%.

Izvērtējot Centrālās statistikas pārvaldes sniegtos datus par šķirtajām laulībām, redzams, ka vismazākais šķirto laulību skaits ir gados vecāku pāru vidū, kas, iespējams, saistīts nopietnāku attieksmi pret laulības institūciju kā vērtību, pieņemot, ka šī vecuma cilvēki slēguši laulību aptuveni divdesmit gadus atpakaļ, kad ģimenes vērtībām tika piešķirta lielāka nozīme, nekā tas ir mūsdienās. Savukārt, 30 līdz 34 gadu vecums, kad šķirts vislielākais laulību skaits, ir vecums, kad indivīds vēl jūtas pietiekami jauns, lai, viņaprāt, neizdevušās laulības gadījumā veidotu jaunas attiecības/ģimeni.

Ja agrāk cilvēki galvenokārt slēdza laulību ar apziņu, ka tas ir uz mūžu, tad mūsdienās, autoresprāt, gados jaunāku cilvēku attieksme ir nenopietnāka, nopietni lēmumi attiecībā uz laulības slēgšanu nereti netiek atbilstoši apsvērti un izvērtēti.

---

³⁵ Šabanova, A. Šķīrušies. Ir bērni. *Sestdiena*. 2004.17-23.01.14. lpp.

3. Praktiskais pētījums

Komunikācijas procesu pētniecībā pastāv nepieciešamība pēc tādām sistemātiskām metodēm, ar kuru palīdzību būtu iespējams pētīt, aprakstīt un analizēt mediju saturu kādā metodiskā, kognitīvā veidā. Par efektīgāko no šādām metodēm tiek uzskatīta kontentalīze. Tā ir vienīgā efektīvā metode mediju satura analizēšanai.

Kontentalīze ir elastīga pētīšanas tehnika, ļoti noderīga lielu teksta apjomu analizēšanā. Tā jāveic, vadoties pēc iepriekš sagatavotas shēmas. Labs sākums katrai kontentalīzei ir katras galvenās analizējamās kategorijas izplatības un biežuma noteikšana. Pēc tam var sākt sarežģītāku divu vai vairāku dimensiju savstarpēju salīdzināšanu.³⁶

3.1. Kontentalīzes procesa apraksts

Saskaņā ar autora A. Hansena [*A. Hansen*] piedāvāto kontentalīzes veikšanas metodes aprakstu³⁷, teksta satura pētīšanai nepieciešams veikt šādus sagatavošanās soļus:

1. Pētāmās problēmas definēšana - apzināt, kādi teksta aspekti tiks pētīti, kā teksta dimensijas tiks interpretētas.

2. Mediju izvēle un izlases veidošana - vispirms nepieciešams skaidri definēt, kādas medija teksta vienības precīzi tiks analizētas, raksturotas, aprakstītas. Tad jāizvēlas reprezentatīva izlase no šī raksta ar mediju saturu. Praktiski ir jāveic trīs soļi:

1) medija virsrakstu izvēle; 2) problēmu un datu izlase; 3) svarīgā satura izlase.

3. Analītisko kategoriju definēšana - kontentalīzes uzdevums ir pārbaudīt izlasītas (izvēlētas) teksta vienības un klasificēt to saturu atbilstoši noteikto dimensiju skaitlim. Analītiskās kategorijas ir atkarīgas no izpētes mērķiem, uzdevumiem un fokusa. Dažādi mediju formāti, tipi un žanri nosaka dažādus

³⁶ Hansen, A. Et al. *Mass Communication Research Methods*. Macmillan Press, 1998. 46. p.

³⁷ Hansen, A. Et al. *Mass Communication Research Methods*. Macmillan Press, 1998. 98. p.

ierobežojumus tam, *kas* var tikt skaidri formulēts, un *kurš* to var izdarīt kādā formātā un kontekstā.

4. Kodu režīma konstruēšana - tas nozīmē to mainīgo saraksta veidošanu, kuras tiks kodētas katrai programmai vai rakstam. Mainīgais var būt, piemēram, avīzraksta nosaukums, bet vērtības, kas ar to tiek asociētas, ir šo avīžu nosaukumi.

5. Kodēšanas režīma vadīšana un uzticamības pārbaude - kategorijas jāpievieno katram klasifikācijas līmenim; kategoriju sistēma, kuras mērķis ir klasificēt un kodēt galveno fokusa priekšmetu, var izrādīties neadekvāta un nepietiekama; kodēšanas režīms var atklāt lielu skaitu dažādu aktieru, avotu vai primāro nosacījumu, kurus jākodē; svarīga ir spēja attiecināt dažādas kategorijas un dimensijas vienu otrai. Vadīšanā jāiekļauj dažādas koda uzticamības pārbaudes. Kontentanalīzes uzticamība ir atkarīga no satura.

6. Datu sagatavošana un analīze – dažādu specifisku dimensiju parādīšanās biežumu var noteikt, vērojot pilnīgus kodēšanas režīmus un skaitot, cik reižu katra dimensija ir tikusi kodēta.³⁸

3.2. Pētījuma analīze

3.2.1. Preses izdevumu „Santa”, „Klubs”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta” vieta Latvijas mediju tirgū

Lai pilnīgāk būtu iespējams veikt secinājumus par apskatāmajos žurnālos „Santa”, „Klubs”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta” veidoto šķiršanās stāstu naratīvu, nepieciešams iezīmēt to pozīciju Latvijas mediju tirgū.

- **Mēneša izdevums „SANTA”**

Žurnālu izdot izdevniecība „Žurnāls „Santa””. Tā dibināta 1991. gada decembrī un šobrīd ir lielākā nacionālā žurnālu izdevniecība Latvijā, tās īpašnieki ir izdevniecības galvenā redaktore Santa Dansberga - Anča un valdes priekšsēdētājs Ivars Zariņš.

1990. gadā sākas idejas – „Žurnāls „Santa”” - realizācija, kas ilga vairāk nekā gadu, jo tieši šajā laikā Latvijā notika pučs, Preses namu okupēja un žurnāla izdošana

³⁸ Hansen, A. Et al. *Mass Communication Research Methods*. Macmillan Press, 1998. 105. p.

nebija praktiski iespējama. 1991. gada novembrī iznāca pirmais žurnāla „Santa” numurs. Pirmā tirāža bija 30 000 eksemplāru. Neņemot vērā, ka pārdošanas cena tiem laikiem bija salīdzinoši augsta, tirāžu izpirka nedēļas laikā. Ceturtā numura tirāžu jau palielināja par desmit tūkstošiem un tā sasniedza 40 000³⁹ eksemplāru. Tobrīd gan tirgū bija tikai viens sieviešu žurnāls - žurnāls “Sieviete” - un lasītājiem bija liela interese pēc jaunas, progresīvas un atklātas informācijas.⁴⁰

Žurnāla “Santa” tirāža 2005. gadā ir 34 000 eksemplāru, abonementu skaits ir 13 519, bet kopējais lasītāju skaits - 279 000. Visu savu pastāvēšanas laiku “Santa” ir sieviešu žurnālu tirgus līderis. Kā pozicionē pati izdevniecība, žurnāla galvenā iezīme ir kvalitāte un tajā aprakstītās vērtības ir aktuālas modernai, aktīvai sievietei, kura interesējas par visu jauno un lēmumus par savu dzīvi pieņem pati. Žurnāla galvenās tēmas ir cilvēki (intervijas, leģendas), dzīve, attiecības, ceļojumi, mode, stils, skaistums, veselība, interjers, kā arī kultūras aktualitātes.⁴¹

- **Mēneša izdevums „KLUBS”**

Tā kā izdevniecība bija laidusi klajā žurnālu, kas domāts sievietēm („Santa”), kā arī žurnālu, kas paredzēts vecākiem (“Mans Mazais”), loģisks izdevēju secinājums bija, ka nepieciešams žurnāls arī vīriešiem. Tā, izdevēju intuīcijas vadīts, radās žurnāls “Klubs”, kura pirmo signālnumuru izdeva 1994. gada novembrī, bet pastāvīgi tas iznāk kopš 1995. gada marta. Pirmā tirāža bija 15000 eksemplāru.

- **Nedēļas izdevums „IEVA”**

1997. gadā finansiālā ziņā tika veiksmīgi izkalkulēts un radīts jauns projekts - žurnāls “Ieva”. Tas tika veidots kā nedēļas izdevums sievietēm, tā sākotnējā tirāža bija 35 000 eksemplāru. Žurnāls „Ieva” ir vislasītākais preses izdevums Latvijā pēc redakcijas datiem. Tā tirāža ir 73 650 eksemplāri, abonentu skaits uz 2006. gada februāri bija 26 665, kopējais lasītāju skaits pēc TNS BMF datiem 2005. gada vasarā bija 521 000.⁴²

“Ieva” ir aktuāls, informatīvs, izglītojošs, praktisks un arī romantisks nedēļas žurnāls sievietēm.

³⁹ <http://www.santa.lv/?lap=Santa>

⁴⁰ <http://www.santa.lv/?cat=Hist&lap=Izdevnieciba>

⁴¹ <http://www.santa.lv/?lap=Santa>

⁴² <http://www.santa.lv/?lap=Ieva>

Lielākie nopelni pieder talantīgajai radošajai komandai un smalki izjustai, sirsnīgai un uzticības pilnai attieksmei pret lasītāju. „Ieva” ļauj piepildīties dažādām savu lasītāju vēlmēm – atliek tikai būt cītīgai žurnāla lasītājai un piedalīties dažādos „Ievas” rīkotos konkursos un pasākumos.

”Ievas” galvenās tēmas ir svarīgi notikumi Latvijā un ārzemēs, intervijas, stils un mode, kultūra un māksla, skaistums un veselība, sieviešu jūtu pasaule, bērnu audzināšana un attiecības ģimenē, dažādu speciālistu viedokļi un konsultācijas.

Tāpat arī „Ieva” raksta par tādām tēmām kā: padomi mājas un dārza darbos, rokdarbi un kulinārija, konkursi, krustvārdu mīklas un testi, horoskopi un TV programma, „zvaigžņu” lietas, jaunākās grāmatas un izklaides iespējas brīvdienās. Galvenās žurnāla „Ieva” priekšrocības ir spēja operatīvi atspoguļot jaunumus un aktualitātes Latvijā un ārpus tās.⁴³

- **Nedēļas izdevums „MARTA”**

Žurnālu „Marta” izdod izdevniecība „Rīgas Viļņi” un žurnāla pirmā galvenā redaktore ir Sandra Landorfa, taču pašreizējā galvenā konsultatīvā redaktore - Anda Rožukalne. Žurnāls „Marta” Latvijā iznāk kopš 2004. gada 17.septembra un tā sākotnējā tirāža 42 000 eksemplāru. Marta pēc abonētu skaita stabili atrodas 10. – 13. vietā starp mēneša un nedēļas žurnāliem, 4. - 5. vietā starp nedēļas žurnāliem. Žurnāls adresēts mūsdienīgai pilsētas sievietei, vai tādai, kas ārpus pilsētas dzīvo atbilstoši pilsētas iespējām un ērtībām, sievietei, kas izmanto modernas tehnoloģijas, ir tendēta gūt panākumus un izmantot mūsdienīgas dzīves iespējas. Žurnāla „Marta” auditorija pēc struktūras līdzīga žurnāla „Ievai” auditorijai, taču gados jaunāka - lielākā grupa no 20 - 30 gadus vecas sievietes.⁴⁴

- **Nedēļas izdevums „PRIVĀTĀ DZĪVE”**

1999. gada martā izdevniecība laida klajā jaunu, Latvijas preses tirgū vēl nepārstāvētas nozares žurnālu – “Privātā Dzīve”, kas, tāpat kā iepriekš minētais projekts („Ieva”), ir nedēļas izdevums. Tā pirmā tirāža bija 37 000 eksemplāru. Žurnālam “Privātā Dzīve” 2005. gadā ir 76 400 eksemplāru liela tirāža, abonētu

⁴³ <http://www.santa.lv/?lap=Ieva>

⁴⁴ Žurnāla „Marta” galvenās redaktora Andas Rožukalnes sniegtā informācija

skaits - 13 987, bet kopējais lasītāju skaits - 474 000. Tas ir iknedēļas žurnāls ar vislielāko tirāžu. Žurnāls raksta par slaveniem un populāriem cilvēkiem Latvijā un pasaulē, skandaloziem atklājumiem, negaidītām tikšanās, sniedz privātas ziņas, aizraujošus šovus, informāciju par dīvainām aizraušanām, šokējošām dēkām, mīlas stāstiem. Žurnālā tiek publicēta arī TV programma, nedzirdēti joki un astroloģiskā prognoze. Žurnāls “Privātā Dzīve” raksta par populāriem un slaveniem cilvēkiem ārpus viņu darba pienākumiem un mēģina atklāt viņu personības ģimenes dzīvē, hobijos un dzīves stilā.⁴⁵

---

⁴⁵ <http://www.santa.lv/?lap=Privātā%20Dzīve>

4. Preses izdevumu „Santa”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta” šķiršanās stāstu publikāciju analīze

Bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” ietvaros, tika veikta 43 rakstu kvalitatīvā kontentanalīze žurnālos „Santa”, „Privātā Dzīve”, „Ieva” un „Marta”. Analīze tika veikta naratīvās analīzes kategoriskās perspektīvas ietvaros. Par kontentanalīzes kategorijām tika izvēlētas autores Mīkes Bolas [*Miele Bal*] piedāvātie naratīvās analīzes koncepti – stāsts, fabula un aktors.

Bakalaura darba pielikumos aplūkojamas 6 autores izveidotas tabulas, kur sniegta detalizēta un uzskatāma aplūkoto žurnālu „Santa” (1. pielikums, 2. pielikums), „Ieva” (3. pielikums, 4. pielikums), „Marta” (5. pielikums) un „Privātā Dzīve” (6. pielikums) publikāciju analīze, vadoties pēc augstāk minētajiem autores Mīkes Bolas piedāvātajiem naratīvās analīzes konceptiem – stāsts, fabula, aktors. Tabulās minēti paši laulību šķiršanas stāstu naratori, citi intervijās pieminētie ar šķiršanos saistītie aktori (šķirtie vīri/dzīvesbiedri, šķirtās sievas/dzīvesbiedrenes), stāstījuma klasificējums, ieskicēts problēmas definējums stāsta, kā arī fabulas līmenī.

4.1. Žurnālā „Santa” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. – 2005. gadam

Žurnālā „Santa” analīzei tika izvēlēti 12 raksti laika posmā no 2001. gada līdz 2005. gadam, kuros par savu laulību, laulības šķiršanu, attiecību pārtraukšanu un emocijām, kas saistītas ar šiem notikumiem, stāsta dažādi sabiedrībā populāri cilvēki. No šīm 10 intervijām 7 gadījumos intervētas sievietes un tikai 3 - vīrieši. Intervijas tika veiktas ar mākslinieci Annu Heinrichsoni, aktrisi Raimondu Vazdiku, mūziķi Ditu Krenbergu, aktrisi Leldi Vikmani, aktrisi Līvu Krūmiņu, aktrisi Aurēliju Annužīti, mūziķi Lolitu Novikovu –Valtu, aktrisi Rēziju Kalniņu un uzņēmēju Zani Bērziņu.

Intervijās, kurās uz sarunu aicināti vīrieši, izvēlēti režisors Dž. Dž. Džilindžers, politiķis Māris Gulbis un mūziķis Artūrs Duboks.

Visas žurnālā „Santa” publicētās intervijas ir 9 sleju garš jautājumu un izvērstu atbilžu kopums, kurā spilgti izpaužas naratīvie koncepti.

Visu intervijās aptaujāto sieviešu stāstījums klasificējams kā verbāls. Stāsta līmenī visas šīs intervijas vieno tematika - laulības/attiecību pārtraukšana un intervēto

sieviešu skatījums uz šo notikumu, viņu viedoklis, pārdomas, emocijas. Šajā gadījumā ļoti būtiski ir ņemt vērā, ka konkrētais stāsts ir atspoguļots tieši žurnālā „Santa”.

Fabulas līmenī šis notikums (laulības šķiršana) ir īpašs ar to, ka tas noticis tieši ar konkrētajiem cilvēkiem. Ņemot vērā, ka intervijas ir veiktas ar sabiedrībā populārām sievietēm un viņu šķirtie vīri visos gadījumos arī ir bijuši vairāk vai mazāk populāri cilvēki, tad šie šķiršanās gadījumi tika atspoguļoti vairākos Latvijas drukātajos un elektroniskajos medijos. Taču katrā no šiem medijiem konkrētā fabula tiek interpretēta atšķirīgi, atkarībā no medija specifikas (tā kļūst par stāstu). Katras analizētās intervijas gadījumā visus šos stāstus vienojošais elements ir notikums – laulību/attiecību izjukšana, taču katrā ir atšķirīgi aktori – sievietes, kuras ir intervētas (skat. 1. pielikumu).

Žurnālā „Santa” laika posmā no 2001. gada līdz 2005. gadam ir publicētas 3 intervijas ar vīriešiem, kurās skarta laulību šķiršanas/kopdzīves izjukšanas tēma (skat. 2. pielikumu). Veicot interviju naratīvo kategoriju kontentanalīzi, iespējams vērot, ka atšķirīgi teksta elementi (vārdi, teikumi, forma, stils, struktūra) tiek lietoti intervijās, kuras sniedz vīrieši. Tekstos ir mazāk emocionālu, skaļu vārdu, ļoti maz dziļu sevis pašanalīžu, balstoties uz spēka meklējumiem sevī. Aptaujātie vīrieši nerunā par pēckšņiem spēka pieplūdumiem vai personības izmaiņām, kuras izjutuši pēc attiecību izjukšanas. Skarot tēmu par šķiršanos un pieminot bijušo partneri, tiek lietoti racionāli un konstruktīvi teikumi.

- **Žurnāla „Santa” laulības šķiršanu publikāciju analīze - 2001. gads**

1. Intervija ar mākslinieci Annu Heinrichsoni

Intervijas nosaukums: „Esmu pati, nemainīšos”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2001. gada marts

Intervijas autore: Laura Dumbere

Žurnālam „Santa” raksturīgs interviju stils, kur narators pats veido stāstu, atbildot uz žurnālista uzdotajiem jautājumiem. Šajā gadījumā A. Heinrichsone pati ir stāsta aktore, runājot par laulības šķiršanas tēmu, bijušā vīra vārds netiek pieminēts. Stāstam raksturīga emocionalitāte, atklātība un attiecību pieredzes rezultātā iegūtu atziņu izklāsts:

1. „Šausmīgi gribējās apprecēties. Iemīlējos, un man likās, ja pēc iespējas ātrāk apprecēšos, tikšu no tā visa projām. Kad tiku, sapratu, ka man tomēr tā dzīve ir vajadzīga, tikai normālākā, mērenākā līmenī.”⁴⁶

2. „Man vajadzēja sevi lauzt – jutos nemitīgi par kaut ko vainīga, šķita, ka visi ir ar mani neapmierināti.”⁴⁷

3. „Izšķirāmie mierīgi, protams, sāpīgi gan vienam, gan otram, bet mums joprojām ir ļoti labas attiecības.”⁴⁸

4. „Bija laiks, kad pilnīgi no sevis atteicos. Bija izteikta atkarības izjūta.”⁴⁹

2. Intervija ar aktrisi Raimonu Vazdiku

Intervijas nosaukums: „Enģelis”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 5 fotogrāfijas), 2001. gada septembris

Intervijas autore: Ineta Meimane

Intervijas aktore ir pati R. Vazdika, kas sniedz ļoti precīzas un plašas atbildes uz intervētājas uzdotajiem jautājumiem. Konkrētajā šķiršanās stāstā manāmi iezīmējas sāpes un neizpratne par bijušā vīra narkotiku atkarību, tajā pašā laikā - sievietes garīgais spēks un pamācošs optimisms:

1. „Brīdis, kad atskārtu patiesību, bija šausmīgs. Vīrs neatnāk mājās vienu dienu. Trīs dienas, nedēļu... Vienkārši – cilvēks pazuda. Un tad sākās stāsti – kur bijis, kur redzēts.”⁵⁰

2. „Vienkārši – sievietēm jāzina, kas viņas sagaida, ja apprecēs narkomānu vai dzērāju un cerēs, ka viss būs labi...”⁵¹

3. „Ja sievietei ir tendence upurēties jeb kalpot, tas pat nav slikti. Ja ir gatava to darīt, tad tas droši vien atbilst abu mīlestības izpratnei.”⁵²

⁴⁶ Dumbere, Laura. Esmu pati, nemainīšos. *Santa*. 2001.03. 26.lpp.

⁴⁷ Turpat

⁴⁸ Dumbere, Laura. Esmu pati, nemainīšos. *Santa*. 2001.03. 26.lpp.

⁴⁹ Turpat

⁵⁰ Meimane, Ineta. Enģelis. *Santa*. 2001.08. 22.lpp.

⁵¹ Meimane, Ineta. Enģelis. *Santa*. 2001.08. 23.lpp.

⁵² Turpat

- Žurnāla „Santa” laulības šķiršanu publikāciju analīze - 2002. gads

3. Intervija ar mūziķi Artūru Duboku

Intervijas nosaukums: „Rožu kavalieris”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2002. gada aprīlis

Intervijas autore: Laura Dumbere

Intervija ar mūziķi A. Duboku, salīdzinot ar pārējām divām intervijām, kas žurnālā „Santa” veiktas ar vīriešiem, ir visemocionālākā. Narators ir pats stāstītājs A. Duboks, stāstījumā jūtamas sāpes un aizvainojums sakarā ar šķiršanos no bijušās sievas, kas saistītas ar problēmām tikties ar dēlu, narators daudz runā par savām iekšējām sajūtām, analizē tās:

1. *„Mūzikā man gribas sasniegt savus mērķus, gūt panākumus, pašapliecināties. Kā cilvēks es esmu absolūti nekomerciāls. Agrā pavasarī biju Rojā. Staigāju gar jūras krastu un domāju – johaidī, cik laimīgi ir cilvēki, kas šeit dzīvo! Viņi zvejo zivis, redz jūru, un ...ko vēl vairāk vajag? Es neciešu naudu. Tā maitā dzīvi, maitā cilvēkus.”⁵³*

2. *„Panākumi man ir svarīgi tikai pašam priekš sevis. Jebkuram vīrietim gribas, lai sievietes redz, ka viņš ir dzīvē kaut ko izdarījis, ka viņš ir riktīgs vecis.”⁵⁴*

3. *„Cenšos tāds būt (vienkāršs un sirsnīgs). Vīrietim būt labestīgam ir ļoti grūti, gan darbā, gan personiskajā dzīvē ar mani parasti notiek tā: tiklīdz ļaujies labsirdībai, cilvēki iedomājas, ka esmu muļķis. Tas ir kā pasakā par jaunāko dēlu, kurš ir muļķītis, bet beigās izrādās, ka viņš vienkārši ir labs. Žēl, ka cilvēki neprot atšķirt šīs lietas.”⁵⁵*

4. *„Es labprāt par Patrīciju nerunātu, bet – tāda ir mana dzīve. Arī tiesā man jautāja, kādēļ es par viņu tā runāju. Nevienu brīdi neesmu viņu apmelojis, kā ir, tā arī runāju. No taisnības nav jābaidās...”⁵⁶*

⁵³ Dumbere, Laura. Rožu kavalieris. *Santa*. 2002.06. 53.lpp.

⁵⁴ Turpat

⁵⁵ Dumbere, Laura. Rožu kavalieris. *Santa*. 2002.06. 55.lpp.

⁵⁵ Dumbere, Laura. Rožu kavalieris. *Santa*. 2002.06. 56.lpp.

⁵⁶ Turpat

4. Intervija ar aktrisi Aurēliju Annužīti

Intervijas nosaukums: „Mūsu Aurīte atkal mājās”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2002. gada oktobris

Intervijas autore: Signe Šēnfelde

A. Anužīte darbojas kā naratore – atbild uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem, veidojot stāstu. Lai gan intervijas pamattēma nav laulības šķiršana, intervijā tā tomēr tiek skarta, pieminot agrāko dzīvi. Intervija ir pilna sirsnīgu, emocionālu atklāsmju un pozitīvisma:

1. *„Iedomājies, cik daudz es Rīgā strādāju bez vasaras atpūtas, - ja nav teātra, tad ir televīzija, ja nav televīzijas, tad ir kino. Un es tomēr pa visu dzīvi kuļos viena, man neviens nav palīdzējis.”⁵⁷*

2. *„Nē! Man ir ļoti labi! Vai Dievs! Cik man ir labi! Man ir spēks, man ir galva, kājas, rokas, man ir darbs!”⁵⁸*

3. *„Nēsā jau ar’! (vīrieši uz rokām) Bet man ar nēsāšanu vien nepietiek. Man vajag ko vairāk.”⁵⁹*

4. *„Manuprāt, tagad esmu gatava visskaistākajām, vissulīgākajām sieviešu lomām. Piemēram, kā šī loma, ko spēlēšu pie Annas Eižvertiņas – par četrstūri: sievieti un trīs vīrieši dzīves gaitā. Es to tik labi saprotu! Es to tik ļoti vēlos dabūt gatavu!”⁶⁰*

5. Intervija ar mūziķi Lolitu Novikovu - Valtu

Intervijas nosaukums: „Energija vārdā Lolita”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 2 fotogrāfijas), 2002. gada decembris

Intervijas autore: Anna Peipiņa

Intervijā žurnālam „Santa” L. Novikova – Valta darbojas kā stāsta naratore un intervijas pamatā ir naratores pārdomas un atziņas pēc juridiski šķirtās laulības. Līdzīgi kā citas žurnālā „Santa” intervētās sievietes, arī L. Novikova – Valta atzīst, ka

⁵⁷ Šēnfelde, Signe. Mūsu Aurīte atkal mājās. *Santa*. 2002.10. 6. lpp.

⁵⁸ Turpat

⁵⁹ Šēnfelde, Signe. Mūsu Aurīte atkal mājās. *Santa*. 2002.10. 66. lpp.

⁶⁰ Šēnfelde, Signe. Mūsu Aurīte atkal mājās. *Santa*. 2002.10. 66. lpp.

laulības laikā jutusies ierobežotas savās izpausmēs, tajā pašā laikā uzsverot bijušās laulības nozīmību un spilgtumu savā dzīvē:

1. *„Mana dzīve tiešām ir pamatīgi mainījusies. Tas, ka tagad esmu juridiski brīva sieviete, ietekmē arī to, ko daru. Es arī radoši jūtos brīvāk. Man šķiet, ir lietas, ko esmu iekavējusi, bet es jūtu sevī lielu enerģiju vēl daudz ko izdarīt.”⁶¹*

2. *„Nē, tādas pārvērtēšanas jau notiek laiku pa laikam. Atskatoties atpakaļ, redzu, ka ir piepildījies praktiski viss, par ko bērnībā sapņoju.”⁶²*

3. *„Bija situācijas, kad visur meklēju zemtekstus, likās, ka no manis kaut ko grib. Tāpēc jau kļuva piesardzīgāka un aizvērtāka. Bet dzīve ir spēle, un man tomēr patīk spēlēt.”⁶³*

4. *„Man liekas, neviens lēmums šķirties nenāk viegli. Turklāt tie ir astoņpadsmit kopīgi gadi – puse no manas dzīves. Spilgtākā puse! Tā jau ir saistība enerģētiskā līmenī. Un pateikt, ka tas tagad beidzies – tas nu ir smagi. Kad liekas, viss, vairs nevar, tad man patiesībā rodas otrā elpa. Man liekas, ka tieši tagad es iverku otro elpu.”⁶⁴*

- **Žurnāla „Santa” laulības šķiršanu publikāciju analīze - 2003. gads**

6. Intervija ar politiķi Māri Gulbi

Intervijas nosaukums: „Gulbis, brīvs, nekaunīgs, nopietns”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2003. gada aprīlis

Intervijas autore: Sandra Zaiceva

M.Gulbis darbojas kā narators – veido stāstu, atbildot uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem. Narators uzrunas stils intervētājam/žurnālistei ir brīžiem familiārs, lietojot tādus vārdu salikumus kā „zini, ko viņa man teica?” u.c. Intervijā pieminēta otrā plāna aktore – M. Gulbja šķirtā sieva E. Bruksle – Gulbe. Stāstījums ir

⁶¹ Peipiņa, Anna. Enerģija, vārdā Lolita. *Santa*. 2002. 12. 27. lpp.

⁶² Turpat

⁶³ Peipiņa, Anna. Enerģija, vārdā Lolita. *Santa*. 2002. 12. 28. lpp.

⁶³ Peipiņa, Anna. Enerģija, vārdā Lolita. *Santa*. 2002. 12. 30. lpp.

⁶⁴ Turpat

konstruktīvs, tiek minēti vairāki konkrēti fakti saistībā ar laulības šķiršanu un ar to saistītajiem secinājumiem:

1. *„Par to gan nekad neesmu sapņojis (kļūt par iekšlietu ministru). Uzņēmumu reģistrā bija iestājusies rutīna. Ja salīdzinām ar sirdspukstiem, tas bija tāds vienmērīgs sitiens, tāpēc man likās, ka vajag straujāku dzīvi.”⁶⁵*

2. *„Ja godīgi, tagad man ir mazāka alga, nekā strādājot reģistrā, bet es šobrīd nedomāju par algu. Man, protams, ir zināma summa, ko atvēlu bērniem, tā vienkārši ir jānodrošina. Par pārējo...patlaban neko lieku nevaru atļauties. Tajā visā nav tikai nauda. Tas ir liels izaicinājums un liela karjera. Svarīgākas par algu ir iespējas.”⁶⁶*

3. *„Šodien tikos ar Elizabeti Gulbi. Zini, ko viņa man teica? Ka gribot dzīvot kopā. Jautāju, kā būs ar tiem rakstiem, viņas intervijām un viedokli par mani. Viņa teica - tā ir pagātne. Viņa grib dzīvot kopā. Atbildēju, ka padomāšu.”⁶⁷*

4. *„Bet es gribētu atgriezties tiešām jaunā kvalitātē, turklāt jāmainās ir gan man, gan otrai pusei. Nav tā...viena pagale nekad nedeg.”⁶⁸*

7. Intervija ar režisoru Dž.Dž. Džilindžeru

Intervijas nosaukums: „Vīrietis ar Šerbūras lietussargu melodiju kabatā”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 4 fotogrāfijas), 2003. gada februāris

Intervijas autore: Anda Rožukalne

Stāsta narators ir Dž. Dž. Džilindžers, taču kā aktores stāstā tiek pieminētas arī abas šķirtās sievas un tobrīdējā dzīvesbiedrene Dace Rukšāne. Intervija ir ļoti atklāta un tieša, bez pašpārmētiem, vai pārmētiem attiecībā uz šķirto attiecību aktorēm. Jāatzīmē, ka nedaudz vēlāk masu medijos tiek atspoguļota Dž. Dž. Džilindžera un D.Rukšānes laulību šķiršana nu stāsta naratora jaunās attiecības un gaidāmās kāzas ar citu sievieti:

1. *„Tad strauji mainīju dzīvi – aizgāju no pirmās sievas, no inženierceltniecības fakultātes. Radās tukšums, kuru vajadzēja aizpildīt, un nejaušība*

⁶⁵ Rožukalne, Anda. Gulbis, brīvs, nekaunīgs, nopietns. *Santa*. 2003.02. 3. lpp.

⁶⁶ Turpat

⁶⁷ Rožukalne, Anda. Gulbis, brīvs, nekaunīgs, nopietns. *Santa*. 2003.02. 32. lpp.

⁶⁸ Turpat

izšķīra, ka pieņēmumu lēmumu – būšu režisors, turklāt krutākais. Līdz tam brīdim biju redzējis kādas trīs izrādes, viena no tām bija par lācīti Rimcīmī.”⁶⁹

2. „Ja ir iespējams nokļīst no ceļa, tas nozīmē, ka nav standarta priekšstatu un gatavu teoriju par dzīvi. Dzīve it tik noslēpumaina un neizprotama, ka jebkuras teorijas, uzskati, priekšstati, stereotipi vai reliģiskās pārliecības tie aizver tiem noslēpumiem, kas ir dzīvei.”⁷⁰

3. „Pirmo reizi apprecējos 19 gadu vecumā. Mūsu laikos bija ļoti maz informācijas par izsargāšanās veidiem. Pirmo reizi pārguļot ar sievieti, viņa uzreiz palika stāvoklī. Dabiski, es, būdams ideālists nolēmu, ka uzreiz jāprecas, un sevi nokodēju uz to, ka tā ir īstā mīlestība un uz visu mūžu. Pāris gadu tu dzīvo ar tādu domu, bet tad ir spēja atklāsme un tu visu pārtrauc. Meitai no pirmās laulības tūlīt būs septiņpadsmit gadi.”⁷¹

4. „Mums ar Džūnu joprojām ir ideālas attiecības, mēs sazvanāmies. Protams, sākotnēji viņai bija sāpe, bet viņa prata pacelties tam pāri. Tagad viņa ir precējusies, ceru, ka ir laimīga. Bijām kopā apmēram desmit gadus. Laulībā divus gadus.”⁷²

8. Intervija ar aktrisi Rēziju Kalniņu

Intervijas nosaukums: „Romantiskais taurenis pieaudzis”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 2 fotogrāfijas), 2003. gada novembra

Intervijas autore: Ineta Meimane

Stāsta naratore R. Kalniņa intervijā žurnālam „Santa” ir emocionāli ļoti atvērta. Jūtams, ka sievietes dzīvē norisinās smagi psiholoģiski pārdzīvojumi, kas saistīti ar problēmām personīgajā dzīvē, bijušo laulību un attiecību šķiršanu. Tiek lietoti emocionāli vārdi, raksturīga ļoti dziļa pašanalīze, sevis vainošana, samierināšanās ar notiekošo:

1. „Nemaz nezinu, vai šobrīd esmu gatava par to runāt...jo manī atkal būs krīze – es pati esmu vainīga...saņēmu mācību – nevajag sevi pazaudēt. Protams, ir

⁶⁹ Zaiceva, Sandra. Vīrietis ar Šerbūras lietussargu. *Santa*. 2003.04. 33.lpp.

⁷⁰ Turpat

⁷¹ Zaiceva, Sandra. Vīrietis ar Šerbūras lietussargu. *Santa*. 2003.04. 37.lpp.

⁷² Turpat

jādalās un jādod, bet nevajag iztapt un kļūt par vergu. Nevajag sevi noliegt. Bet šī mācība...vai maz esmu to pieņēmusi?”⁷³

2. *„Ar prātu jau ļoti daudz ko var saprast un pieņemt. Pat jaunus un jaunus sitienus...bet sirdij tie bijuši tik sāpīgi...”⁷⁴*

3. *„Pēdējo gadu laikā bijuši periodi, kad sāpes ir tik stipras, ka vairs nav panesamas ar visu manu ticību Dievam. Ir licies, ka negribu turpināt te palikt, ka skatos uz aizskarū stangu... Tad – Dievs pasmaida, liek šķēršļus, un es palieku.”⁷⁵*

4. *„Bet man patīk tas, kas ar mani notiek šobrīd. Nekur taču nav rakstīts, ka dzīve ir pasaka ar laimīgām beigām. Dzīve ir sāpīga, toties neprātīgi skaista.”⁷⁶*

- **Žurnāla „Santa” laulības šķiršanu publikāciju analīze - 2004. gads**

9. Intervija ar aktrisi Leldi Vikmani

Intervijas nosaukums: „Izdzīvošana”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 6 fotogrāfijas), 2004. gada janvāris

Intervijas autore: Ineta Meimane

Žurnālam „Santa” raksturīgā interviju stilā naratore veido stāstu, atbildot uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem. L. Vikmane ir arī pati stāsta naratore, runājot par laulības šķiršanas tēmu, pieminēts arī otrā plāna aktors šķirtais vīrs Aivars Krancmanis. Stāstam raksturīga emocionalitāte un pašanalīze, spēka meklējumi sevī un atziņa par sievietes spēku:

1. *„Un mani aprunā...sevis aprunāšanu esmu sajutusi fiziski, man nav tendences sarkt, bet pēkšņi jūtu – sāk degt ausis. Parasti tas ir brīžos, kad atkal iznācis kāds žurnāls ar kādu manu bildi. Bet es neiedziļinos. Man patīk būt tādai – vienkārši dzīvai...”⁷⁷*

2. *„Spēka cilvēkam izrādās tik šausmīgi daudz...”⁷⁸*

⁷³ Meimane Ineta. Romantiskais taurenis pieaudzis. *Santa*. 2003. 11. 28. lpp.

⁷⁴ Turpat

⁷⁵ Turpat

⁷⁶ Turpat

⁷⁷ Meimane, Ineta. Izdzīvošana. *Santa*. 2004. 01. 39. lpp

⁷⁸ Turpat

⁷⁸ Meimane, Ineta. Izdzīvošana. *Santa*. 2004.01. 40. lpp.

3. „Protams, tas mani sadusmo. Uztaisu sevī kārtīgu vētru, tad nospļaujos un saku: bet tā taču ir mana dzīve. Un es jau nu tāpēc neiešu jums par prieku kaut ko darīt vai nedarīt.”⁷⁹

4. „Nē, cilvēki tomēr ir dīvaini! Viņi, protams, par citiem zina labāk...”⁸⁰

5. „Jo patiesībā jau negribēju neko publiskot. Esmu taču stipra un neievainojama, man nepatīk pašai plēst vaļā savas brūces un kaisīt sāli. Tikai biju pārāk satriekta par vīra nodevību. Tieši tobrīd beidzot uzdrošinājos atvērt acis, ko biju turējusi ciet vairākus gadus. Tobrīd daudz strādāju, mācījos, apguvu pavisam jaunas lietas...un pēkšņi man nācās paskatīties uz savu dzīvi no malas. Biju pārāk šokēta no tā, ko redzu, un žurnāliste to izmantoja. Nevainoju viņu, tas bija viņas profesionālais gājiens, un to nenožēloju.”⁸¹

6. „Esmu monogāma. Tāpēc jau arī bija tik daudz sāpju. Man vienmēr licies, ja esi izvēlējusies savu otru pusi, otru cilvēku uz visu mūžu, tad nedrīkst būt pat doma kaut ko mainīt.”⁸²

7. „Manī mīlestības ir gana...esmu mīlestības stadijā. Citādi nemaz nevaru.”⁸³

- **Žurnāla „Santa” laulības šķiršanu publikāciju analīze - 2005. gads**

10. Intervija ar mūziķi Ditu Krenbergu

Intervijas nosaukums: „Paradīzes dārzā”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 2 fotogrāfijas), 2005. gada augusts

Intervijas autore: Ineta Meimane

D. Krenberga darbojas kā naratore – veido stāstu, atbildot uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem. Stāsta tēma ir laulības šķiršana un tās izraisītās pārmaiņas dzīvē - stāsta galvenā aktore ir pati D. Krenberga. Tiek lietoti emocionāli vārdi, raksturīga pašanalīze, pārdomas:

1. „Pēc visa, kas nāca, ko izsāpēju, esmu sapratusi: sievietei pirmām kārtām ir jāpiepilda pašai sevi. Nevis kā manā situācijā: esi talantīga māksliniece, bet pēkšņi

⁷⁹ Meimane, Ineta. Izdzīvošana. *Santa*. 2004.01. 40. lpp.

⁸⁰ Turpat

⁸¹ Turpat

⁸² Turpat

⁸³ Meimane Ineta. Izdzīvošana. *Santa*. 2004. 01. 42. lpp.

pasaki – nē, labāk likšu sevi malā, rēķināšos, pirmkārt, ar otru, domāšu, pirmkārt, par viņu, jo viņam noteikti to ļoti vajag.”⁸⁴

2. *„Patiesība ir tāda, ka Ingus un arī es pati nemaz nebijām nobrieduši ģimenei. Tikai to laikus nesaprata ne viņš pats, ne es. Tagad šī atklāsme atnesa sāpes abiem. No tā varēja izvairīties, ja mums būtu bijusi lielāka atklātība – gan kā personībai, gan kā vīrietim un sievietei. Tagad zinu: lai cik sāpīgas lietas būtu jāsaņem, tās ir jāpastāsta. Ingus neatrada sevī drosmi runāt agrāk. Tā bija kļūda, kas nodarīja pāri visiem.*”⁸⁵

3. *„Esmu jūtīga, un man ļoti sāp slikti, nepatiesi vārdi. Patiesību taču es zinu. Savas un otra cilvēka kļūdas tik un tā paši zinām vislabāk. Tāpat jau dzīvē pietiek sāpju, lai vēl klausītos melīgas vai apmelojošas lietas. Ja visu klausīsies, tad jau var traks palikt.*”⁸⁶

11. Intervija ar aktrisi Līvu Krūmiņu

Intervijas nosaukums: „Līva dzīva”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 4 fotogrāfijas), 2005. gada marts

Intervijas autore: Signe Šēnfelde

Līdzīgi kā citās bakalaura darba ietvaros analizētajās žurnāla „Santa” intervijās, arī šī stāsta naratore, runājot par attiecību šķiršanu (ar Einaru Repši), lieto emocionālus vārdus un teikumus, iztirzā jūtas, analizē pašsajūtu, izdara secinājumus un uzsver tādas atziņas kā „novērtēt sevi” un „dzīvot tālāk”:

1. *„Es esmu spītīga. Es vienmēr spītēšos, ja ko gribēšu, darīšu, citādi jutīšos nelaimīga un sevi nerealizējusi. Un es zinu, cik mokoša ir sajūta cilvēkam, kad viņš jūtas sevi nerealizējis.*”⁸⁷

2. *„Realizējusies esmu, kad jūtu, ka starp tevi un taviem mīļajiem plūst tāda skaista, gaiša straume. Tāda mīļa, mīļa, mīļa straume. Patiesībā ap mani ir daudz ļoti skaistu un brīnišķīgu cilvēku, kuri mirdz kā dimanti.*”⁸⁸

⁸⁴ Meimane, Ineta. Paradīzes dārzā. *Santa*. 2005. 08. 18. lpp.

⁸⁵ Turpat

⁸⁶ Turpat

⁸⁷ Šēnfelde, Signe. Līva Dzīva. *Santa*. 2005.03. 26.lpp.

⁸⁸ Turpat

3. „Man ir ļoti svarīga izvēles brīvība – man vispār dzīvē ir svarīga brīvības sajūta: ka neesmu piesieta, ka nevienam neesmu parādā..”⁸⁹

4. „Toreiz biju gana naiva – piekritu intervijām, jo iedomājos, ka interesēju kā aktrise, ticēju, ka sabiedrību varētu interesēt darbs, ko daru.”⁹⁰

5. „Biju ļoti bēdīga par to. Domāju: nu kā tā var būt, ka tas, ar kuru guļu, ir svarīgāks par to, kas es esmu? Nu, neba jau tas, ar ko satiekamies, pasaka visu par mūsu būtību. Daudz vairāk par mūsu būtību pasaka mūsu darbi.”⁹¹

12. Intervija ar uzņēmēju Zani Bērziņu

Intervijas nosaukums: „Ziedēja vīgriezes”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 4 fotogrāfijas), 2005. gada oktobris

Intervijas autore: Peipiņa Anna

Z. Bērziņa darbojas kā naratore – veido stāstu, atbildot uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem. Kā otrā plāna aktors bieži tiek pieminēts šķirtais vīrs Jānis Bērziņš. Intervijas tēma ir laulības šķiršana un ar to saistīto seku pārvarēšana. Naratore runā par pārmaiņām savām dzīvē pēc šī notikuma, min attiecību izjukšanas iemeslus:

1. „Jā, tāda laikam ir depresija. Man nepatīk šis vārds, faktiski, kad to sajūtu nosauc vārdā, kļūst vēl sliktāk, tu ļauj tai sevi pārņemt, bet...to es sapratu tikai pēc tam. Tagad cenšos neļauties tādām izjūtām, lai gan tā ir nemitīga organizēšanās un slinkuma pārvarēšana. Man pat ir sagatavots koncertu apmeklējumu plāns un iepirkta biļete līdz gada beigām.”⁹²

2. „Dažu dienu man liekas, ka esmu (tikusi pāri depresijai), citu – ka nē. Lai gan vispār manī skumju ir kādi divdesmit procenti, pārējie astoņdesmit prieka, ja kļūst skumji, ir viens jautājums, kuru sev uzdod, un atbilde nostutē uz pareizā ceļa: man ir rokas, kājas, galva, veseli bērni, dzīvi vecāki, bērniem fantastisks tētis - tātad viss ir labi. Tad kļūst kauns par savu žēlošanos. Un tomēr...nav viegli.”⁹³

⁸⁹ Šēnfelde, Signe. Līva dzīva. *Santa*. 2005. 03. 28. lpp.

⁹⁰ Šēnfelde, Signe. Līva dzīva. *Santa*. 2005. 03. 30. lpp.

⁹¹ Turpat

⁹² Peipiņa, Anna. Ziedēja vīgriezes. *Santa*. 2005. 09. 23. lpp.

⁹³ Peipiņa, Anna. Ziedēja vīgriezes. *Santa*. 2005. 09. 24. lpp.

3. „Nu paskaties, kā var atļauties izskatīties, kā uzvesties vīrietis. Skumji, bet fakts. Un vīriešiem tomēr vajag mazāk laika, lai labi izskatītos. Un viņi sevi vairāk mīl, līdz ar to nemēģina izskatīties labāki, nekā ir.”⁹⁴

4. „Domāju, ka sliktākais, ko var izdarīt gan sev, gan bērniem – melot. Uzskatu, un gribu to iemācīt bērniem, ka svarīgāk par kopā dzīvošanu ir cieņa un godīgums pret otru cilvēku. Protams, nav viegli šķirties, bet esmu sapratusi, ka tur ar bērniem mazs sakars. Tas ir pašu egoisms un bailes, jo pēkšņi jāiemācās dzīvot citādi. Jāpieļauj, ka otram būs jaunas attiecības.”⁹⁵

Sievietēm raksturīga liela emocionalitāte, pašanalīze, pārdomas par savu esību un dzīves jēgu. Intervijās ar sievietēm visas intervētās aktoras savā stāstījumā lieto daudz emocionālu vārdu, runā par izjūtām, pārdomām, daudz lieto tādas jēdzienus kā „mīlestība”, „sievietes”, „just, justies”, „raudāt” utt. Intervētajām sievietēm tiek dota iespēja pašām izstāstīt savu notikuma versiju, tādējādi nosacīti samazinot potenciālo tenku statusu šķiršanās faktam kā tādām.

Intervijās visi trīs aptaujātie vīrieši, neatkarīgi no nodarbošanās, vidēji 50% intervijas garuma runā par darbu, turpretī sievietes savās intervijās darba lietas ir pieminējušas kopumā ne vairāk kā vienā slejā no 9 jeb 11% visas intervijas garumā.

Raksturīgi, ka žurnāls „Santa”, atbilstoši savai medija specifikai veido dziļas un nopietnas, rūpīgi gatavotas intervijas ar aktoriem. Viņiem tiek uzdoti jautājumi, uz kuriem pēc savas izvēles aktori var sniegt vai nesniegt atbildi, tādējādi pie lasītāja nonāk pašu aktoru paustais viedoklis un viņu izteikumi par laulības šķiršanu, un lasītājs pats var veidot savu viedokli, balstoties uz izlasīto informāciju. To var uzskatīt par galveno naratīva veidošanas kvalitāti un principu žurnāla darbībā.

⁹⁴ Peipiņa, Anna. Ziedēja vīgriezes. *Santa*. 2005. 09. 24. lpp.

⁹⁵ Peipiņa, Anna. Ziedēja vīgriezes. *Santa*. 2005. 09. 24. lpp.

4.2. Žurnālā „Ieva” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. – 2005. gadam

Žurnālā „Ieva” analizēts 10 šķiršanās stāstu publikāciju naratīvs laika posmā no 2001. gada līdz 2005. gadam, kuros, līdzīgi kā žurnālā „Santa” par savu laulību, laulības šķiršanu, un emocijām, kas saistītas ar šiem notikumiem, stāsta dažādi sabiedrībā zināmi cilvēki. No šīm 10 intervijām 9 bija ar sievietēm un tikai 1 ar vīrieti. Jāatzīmē kā 2002. un 2003. gadā žurnālā „Ieva” nebija atrodams neviens šķiršanās stāsts. Intervijas tika veiktas ar aktrisi Diānu Zandi, aktrisi Mirdzu Martinsoni, žurnālisti Ingu Gorbunovu, baletdejojāju Zitu Errs, basketbolisti Ilzi Ieviņu, žurnālisti un redaktori Āriju Lipsku, žurnālisti Violu Lazo, mākslinieci Kristiānu Dimiteri, mūziķi Ditu Krenbergu un televīzijas režisoru un operatoru Silvestru Sīli.

Žurnālam ir raksturīgi veidot intervijas ar sievietēm pēc laulību šķiršanas nosacītā kvintesenču stilā. No naratora ar jautājumu palīdzību tiek izvilinātas atbildes, kurām būtu jākalpo kā padomam citām sievietēm - lasītājām. Vairākās intervijās konstatēti jautājumi, kas tieši aicina paust naratorēm savu viedokli un dot kādu padomu lasītājām, balstoties uz pašu pārdzīvoto un izdarītajiem secinājumiem (piemēram, A.Pelūdes intervija ar Violu Lazo).

Žurnālam raksturīgi izmantot aktuālās fabulas – slavenību šķiršanās gadījumus, par kuriem attiecīgā notikuma brīdī vai zināmu laika sprīdī vēlāk rakstījuši daudzi drukātie mediji, veidotas intervijas. Acīmredzot šādu nepieciešamību nosaka komerciālie faktori.

- **Žurnāla „Ieva” laulību šķiršanu publikāciju analīze - 2001. gads**

1. Intervija ar aktrisi Diānu Zandi

Intervijas nosaukums: „Es mācos dzīvot sev”

Intervijas apjoms: 4 slejas (pievienotas 2 fotogrāfijas), 2001.31.03. - 06.04.

Intervijas autore: Lilija Ķikule

Naratīva stāsta galvenā tēma ir pārdzīvojumi un pārdomas, kas saistīti ar naratores – D. Zandes – pieredzi laulību šķiršanā (tādas bijušas 2 reizes). Kā aktori bez D. Zandes fragmentāri darbojas arī D. Zandes šķirtie vīri. Līdztekus teksta

emocionalitātei, tas ir pilns ar kļūdu atziņām, pārdomām, secinājumiem (pirmās laulības šķirtas, jo laulātie vēl bija „jauni un zaļi bērni”, bet otrās laulības šķirtas vīra alkoholisma dēļ):

1. „*Visgrūtāk ir atzīties sev pašai, ka atkal esi cietusi fiasko. Aigars dzēra.*”⁹⁶

2. „*Atceros, jau pēc pirmās tikšanās mani mulsināja dažas lietas. (..) pirmo reizi mani kāds vērtēja kā tādu cūkas šķiņķi.*”⁹⁷

3. „*Labajos brīžos man gribējās ticēt, ka viss būs labi. Tā bija sevis mānīšana. Tagad, to atceroties, man gribas ar vienu aci šausmīgi raudāt, ar otru - skarbi ņirtgt. Es domāju, ja vien varētu no tā atbrīvot sievietes, tā būtu pasaules lielākā veiksmē.*”⁹⁸

4. „*Mēs nemirstam no tā, ka izšķiramies, pārsvarā sākam dzīvot.*”⁹⁹

2. Intervija ar televīzijas operatoru Silvestru Sīli

Intervijas nosaukums: „Man nepatīk teātris attiecībās”

Intervijas apjoms: 5 slejas (pievienota 1 fotogrāfija), 2001.25.08. - 31.08.

Intervijas autore: Vintra Vilcāne

Narators ir vīrietis, kas, izlasot tekstu, liek konstatēt, ka viņa veidotais stāstījums nesatur daudz emocionālu izteikumu. Teikumu uzbūve ir lakoniska, lietišķa, stāstījums – tiešs un atklāts. Par stāsta galveno tēmu – laulību šķiršanu – ir pausti galvenie secinājumi, nenostādot nevienu no partneriem vainīgā lomā:

1. „*Normālai sievietei vajag, lai viņai blakus būtu vecis, nevis naudas maiss. Viņš var būt arī nabags, bet viņam jābūt vecim. Sieviete jābūt sievietei, viņai ir savas funkcijas. Es nesaku, ka viņai jāstāv pie plīts un jāmazgā grīdas. Tieši tas viņai nav jādara. Viņai jābūt sievietei mātei, kas dzemdē veselus bērnus. Un blakus viņai jābūt vecim, ar kuru kopā viņa jūtas droša, kurš viņu var pažēlot, apmīļot un uzturēt viņas sievišķo garu.*”¹⁰⁰

⁹⁶ Kīkule, Lilijs. Es mācos dzīvot sev. *Ieva*. 2001.31.03.-06.04. 13. lpp.

⁹⁷ Turpat

⁹⁸ Turpat

⁹⁹ Turpat

¹⁰⁰ Vilcāne, Vintra. Man nepatīk teātris attiecībās. *Ieva*. 2001. 25.08.-31.08. 19. lpp.

2. „Pirmoreiz apprecējos ļoti agri. Tā kā man dažādu iemeslu dēļ nebija normālas ģimenes un es pārmaiņus dzīvoju pie dažādiem radiņiem, man pēc iespējas ātrāk gribējās radīt pašam savu ģimeni.”¹⁰¹

3. „Es nenožēloju to, ka apprecējos. Šīs pirmās laulības man bija ļoti laba skola.”¹⁰²

3. Intervija ar aktrisi Mirdzu Martinsoni

Intervijas nosaukums: „Tikai uz priekšu”

Intervijas apjoms: 9 slejas (pievienotas 6 fotogrāfijas), 2001.18.08. - 24.08.

Intervijas autore: Līga Blaua

Naratīva stāsts ir par M. Martinsones laulību izjukšanu ar Mārtiņu Vērdiņu, un aktrises dzīvi pēc šīs šķiršanās, pārdomām, izjūtām, secinājumiem. Naratore un aktore ir M. Martinsone. Stāstījuma emocionalitāte mazāk piesātināta ar poētiskiem vārdu salikumiem, stāstījumam ir vairāk fakta konstatācijas raksturs:

1. „Man kādreiz likās, ka mīlestība ir mūžīga, ka tādā svētku sajūtā es dzīvošu vienmēr.”¹⁰³

2. „Vai! Tajā (laulībā) bija pilnīgi viss! Aizvainojums, dusmas, arī naidi. Briesmīgs naidi. Viss, kas vien cilvēkā var būt iekšā un uzvandīties augšā, man ir bijis. Esmu nomierinājusies, norimusi, visam tikusi pāri.”¹⁰⁴

3. „Tagad es pati visu zinu. Visu varu. Visu izdaru. Man nevajag ne citu padomu, ne citu palīdzību. Kad tā ar visu tieku galā, reizēm iedomājos, vai tas tomēr nav drusku par traku - sievietei mācēt, varēt un izdarīt pilnīgi visu.”¹⁰⁵

¹⁰¹ Vilcāne, Vintra. Man nepatīk teātris attiecībā. *Ieva*. 2001. 25.08.-31.08. 19. lpp.

¹⁰² Vilcāne, Vintra. Man nepatīk teātris attiecībā. *Ieva*. 2001. 25.08.-31.08. 18. lpp.

¹⁰³ Blaua, Līga. Tikai uz priekšu. *Ieva*. 2001. 18.08.-24.08. 34. lpp.

¹⁰⁴ Blaua, Līga. Tikai uz priekšu. *Ieva*. 2001. 18.08.-24.08. 35. lpp.

¹⁰⁵ Turpat

4. Intervija ar žurnālisti Ingu Gorbunovu

Intervijas nosaukums: „Viss notiek, kā tam jānotiek”

Intervijas apjoms: 5 slejas (pievienotas 8 fotogrāfijas), 2001.15.09 - 21.09.

Intervijas autore: Anda Sestule

Kā interesants fakts jāatzīmē, ka stāsta naratore pati ir žurnāla „Ieva”, kurā intervija publicēta, galvenā redaktore. Par šķiršanās – stāsta tematika – galveno iemeslu naratore min vīra alkoholismu un dažādas nesaskaņas. Intervijai raksturīgi secinājumi, pārdomas, emocionalitāte:

1. *„Viņam patika iedzert un līksmoties, nereti pat septiņas dienas nedēļā, bet tas nesaderēja ar maniem priekšstatiem par ģimenes dzīvi.”¹⁰⁶*

2. *„Un tomēr - tagad, kad atmiņā esmu sakārtojusi visu, kas manā dzīvē noticis, meklējusi cēloņus un likumsakarības, sapratu: šis cilvēks manā dzīvē tika sūtīts, lai pēc iespējas bezsāpīgāk varētu izšķirt savu pirmo laulību.”¹⁰⁷*

3. *„Viena no sievietes lielākajām vērtībām noteikti ir pašcieņa. To nu vajadzētu pacensties nezaudēt nekad - ne lielā mīlā ne lielā naidā.”¹⁰⁸*

5. Intervija ar baletdejojāju Zitu Errs

Intervijas nosaukums: „Visvairāk man vajadzīgs siltums”

Intervijas apjoms: 4 slejas (pievienotas 4 fotogrāfijas), 2001.08.09. - 14.09.

Intervijas autore: Selga Amata

Naratore un aktore ir pati Z. Errs, kas atbild uz žurnālistes jautājumiem un veido stāstu par sevi. Lai arī intervijas pamattēma nav laulības šķiršana, stāstā tā tiek skarta. Arī šajā gadījumā laulības sabrukuma cēloņi meklējami vīra alkoholismā, kas aizgāja līdz tik traģiskam finālam, ka vīrs dzērumā sašāva sievu, iešaujot kaklā lodi. Stāstam raksturīga emocionalitāte, pārdomas, pašanalīze:

¹⁰⁶ Sestule, Anda. Viss notiek, kā tam jānotiek. *Ieva*. 2001. 15.09.-21.09. 12. lpp.

¹⁰⁷ Turpat

¹⁰⁸ Sestule, Anda. Viss notiek, kā tam jānotiek. *Ieva*. 2001. 15.09.-21.09. 13. lpp.

1. „Bet sākums mūsu attiecībām bija tāds, kā tas bieži mēdz būt: liela mīlestība un milzīgas rozā brilles, kas neļāva saskatīt to, ko uzreiz redzēja vecāki.”
109

2. „Aizvien biežāk bija tā: gatavojies izrādei, jau esi sev iestāstījusi, ka viss ir labi. Bet, paskatoties spogulī, skaidri redzi: lūpas smaida, tomēr acis pilnas sāpju. Taču tas bija sākumā. Vēlāk jau palika vien alkohols un tas, ko šī nelaime ar cilvēku dara. Pirms jebkuras kopīgas izešanas sabiedrībā viņš juta nepieciešamību mani sāpināt, sabojāt garastāvokli. Es gaidās starojoša, bet pietika tikai dažu prasmīgi piemeklētu vārdu, lai prieka vietā raudāt gribētos.”¹¹⁰

- **Žurnāla „Ieva” laulību šķiršanu publikāciju analīze - 2004. gads**

6. Intervija ar basketbolisti Ilzi Ieviņu

Intervijas nosaukums: „Smaidīt pret vēju”

Intervijas apjoms: 5 slejas (pievienotas 4 fotogrāfijas), 2004. 29.12. - 2005.04.01.

Intervijas autore: Dana Sinkeviča

Naratore stāsta par sevi, savas laulības šķiršanu ar mūziķi Andri Kiviču. Jau intervijas ievada aprakstā žurnāliste min, ka šī intervija tapusi tieši tāda iemesla dēļ - lai runātu par laulības šķiršanu. Līdzīgi kā līdzšinējās žurnāla „Ieva” intervijās, naratore pauž savus pārdzīvojumus, īpaši uzsverot gribasspēka nozīmi laulību šķiršanās radīto problēmu un emocionālās traumas gadījumā. Stāsts ir ļoti emocionāls, piesātināts ar atziņām:

1. „Grūti man to saprast. Joprojām grūti pierast, ka tā noticis.”¹¹¹

2. „Es jūtos nodota. Neesmu dusmīga, neesmu greizsirdīga, nevēlu ļaunu. Vienkārši jūtos nodota. Ja kāds zina, kā tas ir, tad viņš saprot mani. Šķiet, ka tevi kraujas malā tur pie rokas, tu skaties acīs un domā: palaidīs vaļā vai nepalaidīs? Un tevi palaiž.”¹¹²

¹⁰⁹ Amata, Selga. Visvairāk man vajadzīgs siltums. *Ieva*. 2001.08.09.-14.09. 11.lpp.

¹¹⁰ Turpat

¹¹¹ Sinkeviča, Dana, Smadīt pret vēju. *Ieva*. 2004.29.12.-2005.04.01. 12. lpp.

¹¹¹ Turpat

¹¹² Turpat

3. „Tu domā, kāpēc man dzīvē tik bieži vajadzējis būt tik stiprai? Negribu par to stāstīt un spekulēt uz kaut kādu savu nelaimi. Negribu izskatīties pēc nabaga cietējas un svētās mocekles, kurai jau tāpat bijis daudz kreņķu dzīvē un kuru vēl vīrs, sivēns tāds, pametis.”¹¹³

4. „Dažkārt esmu nogurusi no tā, ka man jābūt stiprai. Bet es sasparojos un atkal eju pret vēju.”¹¹⁴

7. Intervija ar žurnālisti un redaktori Āriju Lipsku

Intervijas nosaukums: „Ārija ar sargeņģeli un sargsuni”

Intervijas apjoms: 6 slejas (pievienotas 5 fotogrāfijas) 2004.19.05. - 25.05.

Intervijas autore: Vintra Vilcāne

Naratores vēstījums intervijā, kuras pamattēma ir attiecības, kā arī attiecību izjūkšana, min sava stāsta iemeslus, kādēļ izjukusi laulība, taču šim stāstam nav raksturīga pārlieta emocionalitāte, arī izvēlētie vārdi mazāk raksturīgi citu žurnāla „Ieva” stāstu aktoru - naratoru izmantotajai leksikai. Ā. Lipska lieto tādus vārdus, kā „sūdu zupa”, „sabučojos”, „nervi čupā”, kas piešķir pašpuicisku, vīrišķīgu noskaņu un vēl vairāk akcentē citās intervijās iezīmējušos tendenci par „stipro sievieti, kas pieceļas un varonīgi dzīvo tālāk”:

1. „Kad nervi bija čupā, dūsmās bļāvu, kāpēc man jāstrebj citu savārītā sūdu zupa, bet paskaidrojuma vietā nāca atbilde: „Bet es taču tevi mīlu!” Šie skaisti vārdi skanēja tādā nelaiķā, tādā nesituācijā, ka atcirtu: „Man pie pakalās tava mīlestība, palīdzi man labāk izkulties.” Protams, ir jocīgi šķirties no cilvēka, kurš tevi mīl, bet pienāk brīdis, kad kļūst tik ļoti vienalga, kas ar to otru cilvēku notiek...dažiem labāk nedzīvot kopā.”¹¹⁵

¹¹³ Sinkeviča, Dana, Smaidīt pret vēju. *Ieva*. 2004.29.12.-2005.04.01. 12. lpp.

¹¹⁴ Turpat

¹¹⁵ Vilcāne, Vintra. Ārija ar sargeņģeli un sargsuni. *Ieva*. 19.05.2004.-25.05. 10. lpp.

8. Intervija ar žurnālisti Violu Lazo

Intervijas nosaukums: „Eiropas sievietē”

Intervijas apjoms 5 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2004.17.03. - 23.03.

Intervijas autore: Annija Pelūde

Šīs naratores veidotas stāsts atšķiras no pārējiem žurnālā publicētajiem šķiršanās stāstiem ar to, ka V. Lazo korekti izvairās runāt par savas laulības šķiršanas aizkulisēm. Lai arī laulības šķiršana nav šī stāsta centrālā tēmā, žurnāliste vairākkārt mēģina uzvecināt aktori/naratori uz šo tēmu. Arī stāsta valoda ir lietišķa, bez liekām emocijām:

1. *„Ar Kārli mēs vairs kopā nedzīvojam, esam labi draugi un mums ir kopēji bērni. Esam vienojušies, ka viens par otru neteiksim ne sliktu, ne labu. Mums ir bijis tik daudz visa kā kopīga - darbs, personiskā dzīve un mēs nebūtu pelnījuši, ja sāktu viens otru kritizēt.”¹¹⁶*

2. *„Zināt, katrai sievietei tā situācija ir absolūti atšķirīga, un es pat teiktu, ka nedotu recepti nevienai. Turklāt mūsu gadsimts pats par sevi ģimenes modeli veido citādāku.”¹¹⁷*

- **Žurnāla „Ieva” laulību šķiršanu publikāciju analīze - 2005. gads**

9. Intervija ar mākslinieci Kristiānu Dimiteri.

Intervijas nosaukums: „Sofija un viņas meitas”

Intervijas apjoms: 7 slejas (pievienotas 6 fotogrāfijas), 2005.25.05. - 31.05.

Intervijas autore: Līga Blaua

Intervijā naratore ir K. Dimitere, viņa runā par savu dzīvi pēc laulības šķiršanas ar mākslinieku Aivaru Vilipsonu. Intervija veidota kā plašas atbildes uz žurnālistes jautājumiem. Tiek lietoti daudzi emocionāli izteikumi. Stāsts kā naratīva

---

¹¹⁶ Pelūde, Annija. Eiropas sievietē. *Ieva*. 2004.17.03.-23.03. 10. lpp.

¹¹⁷ Turpat

kategorija, ir piesātināts ar emocionāliem izteikumiem, tam ir pārdomu un pašanalīzes raksturs. Naratores veidotajā stāstā laulību šķiršanas iemesls ir vīrieša neuzticība, tomēr naratore stāstu neveido tā, lai radītu iespaidu, ka visā vainojams tikai partneris:

1. „*Es biju domājusi, ka vēl tikai drusku, drusku jāiztur un būs labi. Un tad vienu dienu Berta atnāca no skolas un pajautāja: vai tu zini, ka tētim ir piedzimis bērns?*”¹¹⁸

2. „*Šķiršanās cilvēka dzīvē tomēr ir traģēdija. Viss, kam viņš ir ticējis, kam pieķēries, pēkšņi nobrūk. Nedomāju, ka jebkad samierināšos ar to, kas noticis, bet tas jau ir apdzijis un tā vairs nesāp.*”¹¹⁹

3. „*Diemžēl jāatzīst, ka tas pārdzīvojums mani skāra ļoti stipri un sāpīgi, un es nevaru teikt, ka nebiju to pelnījusi.*”¹²⁰

10. Intervija ar mūziķi Ditu Krenbergu.

Intervijas nosaukums: „Man vajadzēja kļūt stiprakai”

Intervijas apjoms: 6 slejas (pievienotas 3 fotogrāfijas), 2005.06.07.-12.07.

Intervijas autore: Annija Pelūde

Naratores D. Krenbergas lietotie verbālie elementi stāstā liecina par lielu emocionalitāti personībā, līdz ar to, arī stāsts ir veidots ļoti piesātināts ar emocionāliem vārdiem, pārdomām. Lai arī šķirtais vīrs netiek vainots laulības izjukšanā, tomēr arī šajā gadījumā jaušama naratores vēlme paust savus secinājumus, pašatklāsmes, pārdomas:

1. „*Ir bijuši pārdzīvojumi, smagi pārdzīvojumi, bet svarīgākais ir tas, kāda es no radušās situācijas iznāku, kā es tieku ar to visu galā. Pēc krūmiem, kas manā dzīvē ir bijuši, varu sacīt, ka tie man bijuši svētīgi un esmu tiešām kļuvusi stiprāka. Bet, kas attiecas uz manām attiecībām ar Ingu, vienīgais, ko varu pateikt – laiks rādīs. Visam vajadzīgs laiks.*”¹²¹

¹¹⁸ Blaua, Lī. Sofijas un viņas meitas. *Ieva*. 2005.25.05.13. lpp.

¹¹⁹ Turpat

¹²⁰ Turpat

¹²¹ Pelūde, Annija. Man vajadzēja kļūt stiprakai. *Ieva*. 06.07.2005. 12. lpp.

4.3. Žurnālā „Marta” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. – 2005. gadam

Žurnālā „Marta” apskatīts viens šķiršanās stāsta naratīvs laika 2005. gadā, kur par savas laulības izjukšanu un ar to saistītajām emocijām stāsta sportiste/vieglatlēte Ineta Radeviča (skat. 3. pielikumu)

1. Intervija ar sportisti Inetu Radeviču

Intervijas nosaukums: „Gaidu Mīlestību”

Intervijas apjoms: 5 slejas (pievienotas 2 fotogrāfijas), 2005.30.12.- 2006.05.01.

Intervijas autore: Aiva Alksne

Šī intervija darba autorei šķita īpaša ar to, ka sportistes veidotais naratīvs manāmi atšķiras no citās intervijās raksturīgā teksta. I. Radevičas gadījumā laulības šķiršanas iemesls nav bijis vīra alkoholisms vai neuzticība, bet gan pašas aktores/naratores vēlme būt brīvai un neatkarīgai, un veltīt sevi sportam un karjerai. Aktores pamatojums laulības izjukšanai ir visnotaļ īpatnējs - vīrs ir bijis pārāk labs un ar viņu bijis pārāk viegli sadzīvot. Jāpiebilst, ka I. Radevičai ir 24 gadi, un ir viņa ir vidēji 10 gadus jaunāka par pārējo interviju naratorēm, kuras savās intervijās pauž pārdzīvojumus par savu vientulību:

1. *„Tagad dzīvoju viena un jūtos ļoti labi. Pirms tam vairāki cilvēki brīdināja, ka vientulība ir kaut kas, no kā ir jābaidās. Ka tas nav vienkārši un daudzus tā iedzen depresijā. Bet es šobrīd izbaudu vientulību.”¹²²*

2. *„Ar Viktoru būsim labi draugi, un kā draugu es viņu turpināšu mīlēt, bet nav godīgi dzīvot ar otru kopā, ja nav jūtu un emociju. Domāju, ka viņš ir pelnījis saņemt ko atpakaļ, un tas, kas ir noticis, ir arī viņa paša labā. Apzinot, cik man bija viegli ar viņu.”¹²³*

3. *„Man tiešām nebija draugu, jo pirms tam ilgu laiku dzīvojot kopā ar Viktoru, man bija sports un viņš. Vairāk nekam citam laika neatlika.”¹²⁴*

¹²² Alksne, Aiva. Gaidu Mīlestību. *Marta*. 2005.30.12.-2006.05.01. 8. lpp.

¹²³ Alksne, Aiva. Gaidu Mīlestību. *Marta*. 2005.30.12.-2006.05.01. 10. lpp.

¹²⁴ Turpat

4.4. Žurnālā „Privātā Dzīve” publicēto šķiršanās stāstu analīze laika posmā no 2001. – 2005. gadam

Atšķirībā no žurnālu „Santa”, „Ieva” un „Marta” publikācijām, žurnālam „Privātā Dzīve” ir raksturīgi veidot ziņas īsa informatīva raksta formā, parasti ne garākā par vienu sleju vai pussleju. Tekstā īsi atreferēta ziņa par attiecīgā pāra laulību šķiršanu vai paredzamo šķiršanu, un, ja ir bijusi iespēja iegūt arī paša notikumā iesaistītā aktora viedokli, piezvanot, „noķerot” uz ielas vai uzaicinot uz īsu interviju, tad publicēts ir arī šī aktora viedoklis vai komentārs. Taču tas parasti nepārsniedz vienu līdz divus teikumus.

Veicot žurnālā publicēto šķiršanās rakstu analīzi, bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” ietvaros, tika atlasītas 20 publikācijas žurnālā „Privātā Dzīve” laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam. Rezultāti atspoguļoti 6. pielikumā.

Žurnālam „Privātā Dzīve” kopumā nav raksturīgi veidot dziļas, analītiskas intervijas. Faktu un informācijas ieguves avoti ir neskaidri. Tiek lietoti teikumi „*Kā noskaidroja Privātā Dzīve*”, „*Privātās Dzīves rīcībā ir nonākusi informācija*” vai „*Kā pavēstīja kāds tuvu stāvošs cilvēks*” utt.

Arī tajos raktos, kuru apjoms pārsniedz 3 slejas, reti tiek izmantota intervijas metode skaidri un gaiši uzskatāmu jautājumu un atbilžu formā. Informācija par aktoru un viņa laulības šķiršanu tiek publicēta stāstījumā formā, ik pa brīdim citējot aktora teikto, tādējādi radot iespēju žurnālam uzspiest lasītājam savu viedokli, ziņai piešķirot baumu statusu. Atšķirībā no žurnāla „Santa”, kas orientējas uz analītisku un filozofisku pārdomu apkopošanu, žurnāls „Privātā Dzīve” savos rakstos publicē sadzīviska rakstura detaļas un faktus. Daudzos gadījumos ziņa tiek balstīta tikai uz paša laulības šķiršanas fakta kā tāda paziņošanu, jo aktors „nevēlas sniegt komentārus”:

1. „*Kādas tagad ir Novikovu attiecības? Lolita apgalvo, ka šķiršanās acīmredzot bijusi nepieciešama, jo abu attiecības tagad esot tikai uzlabojušās.*”¹²⁵

¹²⁵ Kalnbērza, Evija. Lola šķīrusies. *Privātā Dzīve*. 2002.17.08.-23.08. 25.lpp.

2. „PDz rīcībā nonākusi informācija, ka aktieru Rēzijas Kalniņas un Artūra Skrastiņa attiecībās iestājusies krīze un viņi esot pašķīrušies. Gan viens, gan otrs atsakās runāt.”¹²⁶

3. „Kulāros runā, ka Ķesteri gatavojas slēgt laulības līgumu, vai tam sekos arī šķiršanās, rādīs laiks.”¹²⁷

4. „Jau ilgāku laiku runā, ka Latvijas Futbola federācijas prezidents miljonārs Guntis Indriksons ar sievu Vitu Indriksoni dzīvo šķirti. Jautāts par attiecībām ģimenē, Guntis Indriksons PDz no komentāriem atteicās.”¹²⁸

5. „Pēc PDz rīcībā esošām ziņām, Kastēnu ģimenes dzīvē krīze nav pārvarēta joprojām – Oskara un Neldas attiecībās esot tāds kā atsalums, par ko liecina kaut vai tas, ka ģimene nedzīvo kopā.”¹²⁹

6. „A/s „Radio SWH” programmu direktors Jānis Šipkēvics (46) un SIA „Mini Mode” īpašniece, a/s „Radio SWH” reklāmas projektu vadītāja Kristīne Līpiņa (34) nolēmuši šķirt savu astoņus gadus ilgušo laulību. Krīzes ģimenē piedzīvotas vairākkārt, taču nesen Kristīne pateikusi „pietiek”, aizgājusi no mājām un dzīvo īrētā dzīvoklī.”¹³⁰

¹²⁶ Šķēle, Sandija, Pakalns, Juris. Vai Rēzija un Artūrs joprojam ir pāris? *Privātā Dzīve*. 2003.09.-15.12. 28.lpp.

¹²⁷ Ābelīte, Alise. Vai Ķesteri šķiras? *Privātā Dzīve*. 2005.08.-14.03. 21. lpp.

¹²⁸ Kalnbērza, Evija. Vai Indriksoni šķiras? *Privātā Dzīve*. 2005.18.10.-24.10. 8. lpp.

¹²⁹ Orlovs, Edgars, Apse, Aija. Eiropa Kastēnu laulību neizglāba. *Privātā Dzīve*. 2005.24.05.-30.05. 4. lpp.

¹²² Kīnca-Kozlova, Ingūna. Līpiņa: „Mūsu laulībā visu laiku bijušas krīzes”. *Privātā Dzīve*. 2005.18.10.-24.10. 11. lpp.

Secinājumi

Bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” ietvaros tika izvirzīts mērķis izpētīt, kāds ir laulību šķiršanas stāstu naratīvs Latvijas drukātajos masu medijos.

Tika izvirzīta sekojoša hipotēze:

Laulību šķiršanas naratīvu Latvijas drukātajā presē nosaka:

a) „sieviešu žurnālos” - vispārējā sociālpolitiskā situācija Latvijā, kas raksturīga postpadomju režīma valstij;

b) „dzeltenajā presē” – žanra diktētās komerciālās intereses.

Analīzes veikšanai tika izvēlēti 5 drukātie mediji – žurnāli „Santa”, „Ieva”, „Marta”, „Privātā Dzīve” un „Klubs”. Kopā analizētas 43 publikācijas par sabiedrībā populāru cilvēku šķiršanos: 12 publikācijas žurnālā „Santa”, 10 publikācijas žurnālā „Ieva”, viena publikācija žurnālā „Marta” un 20 publikācijas žurnālā „Privātā Dzīve” laika posmā no 2001. gada līdz 2005. gadam.

Veicot publikācijās identificējamo naratīvo elementu kontentanalīzi, darba autore secina, ka:

- Žurnāls „Santa” laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam publicējis 12 stāstus par šķiršanos interviju formā. No tiem 9 intervijas veiktas ar sievietēm, 3 – ar vīriešiem;
- Žurnālā „Santa” publicētajās intervijās vērojams stilistiski atšķirīgs naratīvs intervēto sieviešu un vīriešu fabulās, atšķiras teksta elementi un apakštēmas, kuras intervējamie aktori iztīrā;
- Žurnāliem „Santa”, „Ieva” un „Marta” raksturīgi veidot dziļās intervijas, kurās žurnālists uzdod jautājumu, bet aktors sniedz izvērstas atbildes, kuras ļauj veidot lasītājam pašam savus secinājumus un viedokli par notikušo;
- Žurnāls „Privātā Dzīve” laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam publicējis 20 šķiršanās stāstus. Žurnālam raksturīgi publicēt informāciju īsa stāstījuma vai faktu pakojuma formā;
- Žurnālam „Privātā Dzīve” nav raksturīga dziļo interviju veidošana un publicēšana. Informācija par šķiršanos tiek pasniegta 1/3, ½ līdz 4 sleju apjomā, lielākoties, balstoties uz dažādiem „žurnāla rīcībā nonākušiem faktiem” vai īsām sarunām ar aktoriem;

- Žurnālam „Privātā Dzīve” aktori mēdz atteikt intervijas un nekomentēt situāciju, kas liedz lasītājam iespēju saņemt no šī preses izdevuma pēc iespējas objektīvāku, paša aktora sniegto versiju par notikumu. Lasītājs saņem pilnīgu žurnāla interpretāciju par notikušo.

Aplūkojot teorētisko literatūru par piemērotākajiem mediju analīzes modeļiem un metodēm, teorētisko materiālo par laulības un šķiršanās lomu sociālajā dzīvē, kā arī piecu iepriekšminēto žurnālu pozīciju Latvijas mediju tirgū, iespējams apgalvot, ka darba sākumā izvirzītais mērķis izpētīt, vai un kā atšķiras šķiršanās stāstu naratīvs Latvijas drukātajos medijos, tika sasniegts.

Nobeigums

Kā teorētiskā pieeja bakalaura darbā izmantota naratīva metode. Naratoloģija ir teorija par naratīviem, naratīviem tekstiem, attēliem, izrādēm, notikumiem, kultūras artefaktiem, kas palīdz izprast, analizēt un novērtēt naratīvus.¹³¹ Veicot naratīvo analīzi, pētījuma procesa sākumā ir ļoti būtiski veikt precīzu un pareizu izmantojamo konceptu definēšanu, nodrošinot identisku koncepta izpratni neatkarīgi no apstākļiem, kādos šis koncepts tiks turpmāk izmantots.

Bakalaura darba ietvaros veikta 43 rakstu kvalitatīvā kontentanalīze, analizējot sieviešu auditorijai adresētos žurnālus „Santa”, „Ieva”, „Marta”, kā arī tā saucamo „dzeltenās” preses izdevumu „Privātā Dzīve” laika periodā no 2001. līdz 2005.gadam. Skatīts arī vīriešu auditorijai adresētais žurnāls „Klubs”, taču tajā netika atspoguļots neviens laulību šķiršanas stāsts iepriekšminētajā laika periodā.

Rakstu analīze tika veikta naratīvās analīzes kategoriskās perspektīvas ietvaros, kontentanalīze veikta balstoties uz naratīva kategorijām, izmantojot autores Mīkes Bolas [*Mieke Bal*] piedāvātos naratīvās analīzes konceptus - stāsts, fabula un aktors.

Bakalaura darba „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam” tēma tika izvēlēta, jo pēdējo gadu laikā Latvijas drukātajos medijos uzkrītoši bieži tiek atspoguļotas sabiedrībā zināmu cilvēku laulību ceremonijas un to šķiršanu stāsti. Cilvēku izpratne par laulību un tās nozīmi laika gaitā ir mainījies, par to liecina arī biežais laulību šķiršanu atspoguļojums Latvijas presē un nenoliedzamā sabiedrības interese par šo tēmu - gandrīz katru nedēļu kādā no preses izdevumiem varam lasīt par kādu Latvijas sabiedrībā zināmu cilvēku laulību šķiršanu, attiecību izjukšanu, dzīvi un attiecībām pēc šķiršanās. Pastiprinot tēmas aktualitāti, jāatzīmē, ka pēdējā žurnāla „Una” numurā (2006.gada marts) lasāma intervija ar nosaukumu „Pavirzies malā, citas arī grib”, kur interviju sniedz uzņēmēja Māra Bensona bijusī sieva, tēmas atspoguļojums uz žurnāla vāka - „Miljonāra Māra Bensona bijusī sieva trūcumā”. Jāmin arī vienu no pēdējiem žurnāla „Privātā Dzīve” numuriem (2006.gada 09.05. – 15.05.), kā vāku rotā virsraksts „Madara Repše šķiras no vīra” un Eināra Repšes meitas Madaras Repšes sašķelta kāzu bilde. Jāpiebilst, ka

---

¹³¹ Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1999. 3. p.

šīs laulības noslēgtas tikai pagājušā gada septembrī, respektīvi, nav ilgušas pat gadu, savukārt, līdz laulību slēgšanai pāris bijis pazīstams aptuveni gadu, kas vedina uz pārdomām.

Bakalaura darba gaitā tika izvirzīta sekojoša hipotēze:

Laulību šķiršanas naratīvu Latvijas drukātajā presē nosaka:

a) sieviešu žurnālos - vispārējā sociālpolitiskā situācija Latvijā, kas raksturīga postpadomju režīma valstij;

Šeit īpaši izdalāmi divi dažādi dominējošie laulību šķiršanu modeļi:

1. Vīriešu tā saucamā četrdesmitgadnieku krīze, kad vīrietis ir tas, kurš pamet ģimeni, izvēloties citas partnerattiecības ar parasti jaunāku partneri. Bieži vien kā iemeslu šķiršanās nepieciešamībai/neuzticībai min:
  - partnerattiecību lomu maiņu, kad mūsdienās sievietes prioritāte ir nodarbinātība ar ikdienas rūpēm, bērnu audzināšanu, vai karjeras veidošana;
  - emocionālo lomu maiņu, kad sieviete ar vien biežāk uzņemas vīriešu pienākumus.

2. Sieviete ir tā, kas jūtas pietiekami stipra, lai izvēlētos laulības šķiršanu, jo:
  - nav gatava samierināties ar dažādiem vīrieša nepieņemamiem ieradumiem, kā, piemēram, alkoholismu, bezdarbu, narkotiku lietošanu, fizisku ietekmēšanu u.c.;
  - sieviete savās partnerattiecībās vēlas drošību – gan emocionālā, gan finansiālā līmenī, kā arī vēlas būt mīlēta un cienīta;

Neskatoties uz to, ka Latvijas sabiedrībā notiek intensīva vērtību pārvērtēšana, cilvēki ar vien biežāk uzdrošinās pārkāpt vēstures laikā izveidojušos paraugmodeļus.

Latvija ir valsts, kur sieviešu ir skaitliski vairāk, tādēļ viņu starpā pastāv konkurence par vīriešiem, tas automātiski dod vīriešiem sociālās privilēģijas un deformē dzimtes modeli.¹³²

¹³² Rupā, Ulrika. Konkurencē par vīriešiem: Latvijas 90. gadu pirmās puses sociālā taktika. Grām.: Brikše, Inta (red.) *Komunikācija. Dzimtes pētījumi*. Rīga: Zinātne, 2003. 75. lpp. (Latvijas Universitātes raksti, 655. sēj.)

Analizējot laulību šķiršanu naratīvus, nākas secināt, ka attieksme pret laulībām un partnerattiecībām laika gaitā ir mainījusies. Cilvēki zaudē atbildības sajūtu pret attiecībām – ja agrāk partneri precējās ar domu, ka tas ir uz visu mūžu, tad mūsdienās attieksme ir kļuvusi daudz nenopietnāka un bieži vien laulības tiek slēgtas nevis mīlestības, bet dažādu citu racionālu iemeslu dēļ, kā, piemēram, bērna dēļ, naudas dēļ, vai pašapmāna un ilūziju vadīti, nereti jau sākumā pieļaujot iespēju, ka izšķirties var vienmēr. Nenoliedzami - cilvēki ir šķīruši laulības arī agrāk, taču šķiet, ka padomju laikos ģimenei tika piešķirta lielāka nozīme un vērtība, laulības šķiršana un tās pārkāpšana tika uzskatīta savā ziņā par lielu negodu, turpretī, stabilas ģimenes esamība cēla indivīda vērtību sabiedrībā.

Mūsdienās izpratne par ģimenes un attiecību modeli ir mainījusies - vīrietim vairs nav ģimenes apgādnieka loma, kā tas bija agrāk, ar vien biežāk tiek runāts par krīzēm laulāto attiecībās un tiek analizēts, kāpēc daudzos gadījumos ģimene kā institūcija vairs nefunkcionē tā kā agrāk.

b) „dzeltenajā presē” – žanra diktētās komerciālās intereses

Analizējot laulību šķiršanu stāstus žurnālā „Privātā Dzīve”, redzama uzkrītoša atšķirība veidā, kā ziņa tiek pasniegta šajā žurnālā un pārējos autores analizētajos preses izdevumos („Santa”, „Ieva”, „Marta”). Žurnālam „Privātā Dzīve” primārais ir ziņas sensacionalitāte, bieži absolūti neņemot vērā cilvēcisko momentu - iespēju, ka ziņa sāpinās vai būtiski sarežģīts dzīvi stāsta iesaistītajām personām. Žurnāls „Privātā Dzīve” nerēķinās ar informācijas sniegšanas atteikumu, šādā gadījumā vienkārši minot, ka persona no intervijas vai komentāru sniegšanas atteikusies. Tas neliedz žurnālam publicēt savā rīcībā bieži vien nesaprotamā veidā un no nezināmiem avotiem iegūtas ziņas un faktus, kas ļoti daudzos gadījumos ir absolūti nepamatotas un neatbilst patiesībai.

Lai gan daudzi Latvijas sabiedrībā zināmi cilvēki ir snieguši intervijas par laulības šķiršanas tēmu citiem žurnāliem, tajā skaitā bakalaura darbā analizētajiem „Santa”, „Ieva” un „Marta”, viņi tomēr ir atteikušies no interviju un komentāru sniegšanas žurnālam „Privātā Dzīve”, kā arī citiem līdzīgiem „dzeltenās preses” izdevumiem, jo diemžēl nevar būt droši, ka viņu sniegtā informācija tiks publicēta nesagrožīta.

Izpētot un izanalizējot bakalaura daba tapšanā izmantoto literatūru, teorijas, publikācijas drukātajos masu medijos, kā arī veicot rakstu analīzi kvalitatīvās kontentanalīzes ietvaros, vadoties pēc naratīva kategorijām, var apgalvot, ka bakalaura darbā izvirzītā hipotēze, ka laulību šķiršanas naratīvu Latvijas drukātajā presē ietekmē, pirmkārt, vispārējā sociālpolitiskā situācija Latvijā, kas raksturīga post padomju režīma valstij, otrkārt, „dzeltenajā presē” - žanra diktētās komerciālās intereses, ir pierādīta.

Izmantotā literatūra

1. Bal, Mieke. *Narratology. Introduction to the Theory or Narrative*. London: University of Toronto Press, 1997. 254 p.
2. Hackstaff, Karla B. *Marriage in a Culture of Divorce*. Philadelphia: Temple University Press, 1999. 287 p.
3. Hansen, A. *Mass Communication Research Methods*. Macmillan Press: 1998. 91.-124. p., 225. - 255. p.
4. *Ideju vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. 299. lpp.
5. Kamergrauzis, Normunds. *Ētikas dimensijas*. Rīga: “Svētdienas Rīts”, 1997. 133. lpp.
6. Karpova, Ārija. *Ģimenes psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2006. 446., 407. lpp.
7. Lieblich, Amia Tuval - Mashliach, Rivka, Zilber, Tamar. *Narrative Research*. London: SAGE publications, 1998. 187 p.
8. Milts, Augusts. *Saskarsmes ētika*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 156 lpp.
9. Pabriks, Artis. *Sociālo zinību un vērtību apguve sabiedrības integrācijas un atsvešinātības pārvarēšanas kontekstā*. Rīga: 2002. 29. - 43. lpp.
10. Reņģe, Viesturs. *Sociālā psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002. 102.lpp., 140.lpp.
11. Tabuns A., Tabuna A. *National, Stage and Regime identity*. Riga: 2000., 144.-172. lpp.
12. Zepa, Brigita. *Politiskās līdzdalības veicinošie apstākļi Latvijā*. Rīga: 1999. 60. lpp.

Izmantotās preses publikācijas

1. Ābelīte, Alise. Vai Ķestēri šķiras? *Privātā Dzīve*. 2005.08.-14.03., 21. lpp.
2. Amata, Selga. Visvairāk man vajadzīgs siltums. *Ieva*. 2001.08.09.-14.09. 11. lpp.
3. Alksne, Aiva. Gaidu Mīlestību. *Marta*. 2005.30.12.-2006.05.01. 8. lpp.
4. Baltā, Aija. Esmu gatavs sievai atstāt gan ziepes, gan šokolādi. *Privātā Dzīve*. 2005.04.-10.10.12. lpp.
5. Blaua, Līga. Tikai uz priekšu. *Ieva*. 2001. 18.08.-24.08. 34. lpp.
6. Blau, Līga. Sofija un viņas meitas. *Ieva*. 2005. 25.05.-31.05. 10. lpp.
7. Dumbere, Laura. Rožu kavalieris. *Santa*. 2002.06. 52. lpp.
8. Dumbere, Laura. Esmu pati, nemainīšos. *Santa*. 2001.03. 26. lpp.
9. Kalnbērza, Evija. Lola šķīrusies. *Privātā Dzīve*. 2002.17.-23.08. 25. lpp.
10. Kalnbērza, Evija. Ija + Toms = draudzība bez mīlestības. *Privātā Dzīve*. 2003.22.07.-28.07. 4. lpp.
11. Kalnbērza, Evija. Vai Indriksoni šķiras? *Privātā Dzīve*. 2005.18.10.-24.10. 8. lpp.
12. Kinca – Kozlova, Ingūna. Krēsla izdzīvojis pirmās laulības limitu. *Privātā Dzīve*. 2005.11.01.-7.01. 14. lpp.
13. Kinca – Kozlova, Ingūna. Šķiras saldi un ne tik saldi pāri. *Privātā Dzīve*. 2002.23.12.-06.01. 58. lpp.
14. Kinca Kozlova, Ingūna. Vai Mielavs šķiras? *Privātā Dzīve*. 2004.31.08.-6.09. 4. lpp.
15. Kinca –Kozlova, Ingūna. Irbes atliek šķiršanos. *Privātā Dzīve*. 2005.10.-16.05. 5. lpp.
16. Kinca - Kozlova, Ingūna. Līpiņa: „Mūsu attiecībās visu laiku bijušas krīzes”. *Privātā Dzīve*. 2005.18.10.-24.10. 11. lpp.
17. Kinca – Kozlova, Ingūna. Vikmane un Kracmanis oficiāli izšķīrušies. *Privātā Dzīve*. 2002.26.11.-20.12. 24. lpp.
18. Kinca-Kozlova, Ingūna. Kā turpmāk dzīvos Ķestēri? *Privātā Dzīve*. 2005. 26.07.-1.08. 15. lpp.
19. Kuļbanska, Gunta. Māris Gulbis par skaistumkaralienēm vairs neinteresējas. *Privātā Dzīve*. 2002.17.-23.02. 26. lpp.

20. Kuļbanska, Gunta. Pienācis laiks runāt par ietekmīgu vīriešu sievu pasauli. *Privātā Dzīve*. 2002.27.08.-02.08. 24. lpp.
21. Ķīkule, Lilija. Es mācos dzīvot sev. *Ieva*. 2001.31.03.-06.04.13. lpp.
22. Peipiņa, Anna. Enerģija, vārdā Lolita. *Santa*. 2002.12. 27. lpp.
23. Meimane, Ineta. Izdzīvošana. *Santa*. 2004.01. 38. lpp.
24. Meimane, Ineta. Paradīzes dārzā. *Santa*. 2005.08. 15. lpp.
25. Pakalns, Juris. Vai Dubokam atņems dēlu? *Privātā Dzīve*. 2003.18.-24.02. 6. lpp.
26. Peipiņa, Anna. Ziedēja Vīgriezēs. *Santa*. 2005.10. 20. lpp.
27. Pelūde, Annija. Eiropas sievietē. *Ieva*. 2004.17.03.-23.03.10. lpp.
28. Pelūde, Annija. Man vajadzēja kļūt stiprākai. *Ieva*. 2005.06.07.-12.07.
29. Pudāns, Andris. Duboks – par 40% laimīgāks. *Privātā Dzīve*. 2004.23.-30.02. 24. lpp.
30. Meimane, Ineta. Eņģelis. *Santa*. 2001.08. 22. lpp.
31. Meimane, Ineta. Romantiskais taurenis pieaudzis. *Santa*. 2003.11. 28. lpp.
32. Rožukalne, Anda. Gulbis, brīvs, nekaunīgs, nopietns. *Santa*. 2003.02. 30. lpp.
33. Sestule, Anda. Viss notiek, kā tam jānotiek. *Ieva*. 2001.15.09.-21.09. 12. lpp.
34. Sinkeviča, Dana, Smaidīt pret vēju. *Ieva*. 2004.29.12.-2005.04.01. 12. lpp.
35. Šķēle, Sandija. Rukšāne un Džilindžers oficiāli šķīruši laulību. *Privātā Dzīve*. 004.27.01.-02.02. 25. lpp.
36. Šķēle, Sandija, Pakalns, Juris. Vai Rēzija un Artūrs joprojām ir pāris? *Privātā Dzīve*. 2003.09.-15.12. 28. lpp.
37. Šēnfelde, Signe. Mūsu Aurīte atkal mājās. *Santa*. 2002.04. 64. lpp.
38. Šēnfelde, Signe. Līva dzīva. *Santa*. 2005.03. 24. lpp.
39. Vilcāne, Vintra. Man nepatīk teātris attiecībās. *Ieva*. 2001.25.08.-31.08. 18. lpp.
40. Vilcāne, Vintra. Ārija ar sargeņģeli un sargsuni. *Ieva*. 2004.19.05.-25.05. 10. lpp.
41. Zaiceva, Sandra. Vīrietis ar „Šerbūras lietussargu” melodiju kabatā. *Santa*. 2003.04. 35. lpp.

Izmantotie interneta resursi

1. <http://www.csb.lv/Satr/rad/C2c.cfm?kurs3=C2c>
2. <http://www.santa.lv/?lap=Privāta%20Dzive>
3. <http://www.santa.lv/?cat=Hist&lap=Izdevnieciba>
4. <http://www.santa.lv/?lap=Santa>
5. <http://www.santa.lv/?lap=Ieva>

PIELIKUMI

1. pielikums. Žurnāla „Santa” šķiršanās stāstu naratīvo elementu klasifikācija intervijās ar sievietēm

Naratīva elements	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Annu Heinrichsoni	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Raimondu Vazdiku	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Ditu Krenbergu	Žurnāls „Santa”. Intervija Ar Leldi Vikmani	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Līvu Krūmiņu	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Aurēliju Annužīti	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Lolitu Novikovu-Valtu	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Rēziju Kalniņu	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Zani Bērziņu
Naratīvais teksts	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls
Stāsts (notikuma atspoguļojums konkrētajā tekstā)	A.Heinrihsones un bijušā vīra laulību šķiršanas atspoguļojums A.Heinrihsones skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	R.Vazdikas un bijušā vīra laulību šķiršanas atspoguļojums R.Vazdikas skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	D. Krenbergas un bijušā vīra I. Pētersona laulību šķiršanas atspoguļojums D. Krenbergas skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	L. Vikmanes un bijušā vīra A. Krancmaņa laulību šķiršanas atspoguļojums L. Vikmanes skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	L. Krūmiņas un bijušā drauga E. Repšes attiecību izjukšanas atspoguļojums L. Krūmiņas skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	A. Annužītes un bijušā vīra I. Kalniņa laulību izjukšanas atspoguļojums A. Annužītes skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	L. Novikovas-Valtas un bijušā vīra I.Novikova laulību izjukšanas atspoguļojums L. Novikovas-Valtas skatījumā intervijā žurn. „Santa”	R. Kalniņas un bijušā drauga A. Skrastiņa attiecību izjukšanas atspoguļojums R. Kalniņas skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	Z. Bērziņas un bijušā vīra J. Bērziņa laulības šķiršanas atspoguļojums L. Krūmiņas skatījumā intervijā žurnālam „Santa”
Fabula (notikuma atspoguļojums vispār plašsaziņas līdzekļos)	A.Heinrihsones un bijušā vīra laulību šķiršanas atspoguļojums	R.Vazdikas un bijušā vīra laulību šķiršanas atspoguļojums	D. Krenbergas un I. Pētersona laulības šķiršanas atspoguļojums	L. Vikmanes un A. Krancmaņa laulības šķiršanas atspoguļojums	L. Krūmiņas un E. Repšes attiecību izjukšanas atspoguļojums	A. Annužītes un I. Kalniņa laulību izjukšanas atspoguļojums	L. Novikovas-Valtas laulību ar I. Novikovu izjukšanas atspoguļojums	R. Kalniņas un A. Skrastiņa attiecību izjukšanas atspoguļojums	Z. Bērziņas un J. Bērziņa laulību šķiršanas atspoguļojums
Notikums (notikums kā tāds, par kuru tiek runāts stāstā)	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Attiecību izjukšanas un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Attiecību izjukšanas un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana
Aktori (darbojošās personas)	A.Heinrihsone, pieminēts bijušais vīrs	R.Vazdika, pieminēts bijušais vīrs	D. Krenberga, pieminēts bijušais vīrs I. Pētersons	L. Vikmane, pieminēts bijušais vīrs A. Krancmanis	L. Krūmiņa, pieminēts bijušais draugs E. Repše	A. Annužīte, pieminēts bijušais vīrs I. Kalniņš	L. Novikova-Valta, pieminēts bijušais vīrs I. Novikovs	R. Kalniņa, pieminēts bijušais draugs A. Skrastiņš	Z. Bērziņa, pieminēts bijušais vīrs J. Bērziņš

2. pielikums. Žurnāla „Santa” šķiršanās stāstu naratīvo elementu klasifikācija intervijās ar vīriešiem

Naratīva elements	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Māri Gulbi	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Artūru Duboku	Žurnāls „Santa”. Intervija ar Dž. Dž. Džilindžeru
Naratīvais teksts	Verbāls	Verbāls	Verbāls
Stāsts (notikuma atspoguļojums konkrētajā tekstā)	M. Gulbja un bijušās sievas E. Gulbes laulību šķiršanas atspoguļojums M. Gulbja skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	A. Duboka un bijušās sievas P. Dubokas laulību šķiršanas atspoguļojums A. Duboka skatījumā intervijā žurnālam „Santa”	Dž. Dž. Džilindžera un 1. bijušās sievas, Dž.Dž. Džilindžera un 2. bijušās sievas Džunas laulību šķiršanas atspoguļojums Dž. Dž. Džilindžera skatījumā intervijā žurnālam „Santa”
Fabula (notikuma atspoguļojums vispār plašsaziņas līdzekļos)	M. Gulbja un E. Gulbes laulības šķiršanas atspoguļojums	A. Duboka un P. Dubokas laulības šķiršanas atspoguļojums	Dž. Dž. Džilindžera attiecību izjukšanas atspoguļojums
Notikums (notikums kā tāds, par kuru tiek runāts stāstā)	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Attiecību izjukšanas un tās radīto seku pārvarēšana
Aktori (darbojošās personas)	M. Gulbis, pieminēta bijusī sieva E. Bruksle-Gulbe	A. Duboks, pieminēta bijusī sieva P. Duboka	Dž. Dž. Džilindžers, pieminētas 1. bijusī sieva, 2. bijusī sieva Džūna un nu jau 3. bijusī sieva D. Rukšāne

3. pielikums. Žurnāla „Ieva” šķiršanās stāstu naratīvo elementu klasifikācija intervijās ar sievietēm

Naratīva elements	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Diānu Zandi	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Mirdzu Martinsoni	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Ingu Gorbunovu	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Zitu Errs	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Ilzi Ieviņu	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Āriju Lipsku	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Violu Lazo	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Kristianu Dimiteri	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Ditu Krenbergu
Naratīvais teksts	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls	Verbāls
Stāsts (notikuma atspoguļojums konkrētajā tekstā)	D.Zandes un J. Deinata, D.Zandes un 2.bijušā vīra Aigara laulību izjukšanas atspoguļojums D. Zandes skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	M. Martinsones un bijušā vīra M.Vērdiņa laulību izjukšanas atspoguļojums M. Martinsones skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	I. Gorbunovas un bijušā vīra Ginta laulību izjukšanas atspoguļojums I. Gorbunovas skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	Z. Errs un bijušā vīra laulību izjukšanas atspoguļojums Z. Errs skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	I.Ieviņas un bijušā vīra A. Kiviča laulību izjukšanas atspoguļojums I.Ieviņas skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	Ā. Lipskas un bijušā vīra Gata laulību izjukšanas atspoguļojums Ā. Lipskas skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	V. Lazo un bijušā vīra K. Vahšteina laulības šķiršanas atspoguļojums V. Lazo skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	K. Dimiteres un bijušā vīra A. Vilpsona laulības šķiršanas atspoguļojums K. Dimiteres skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”	D. Krenbergas un bijušā vīra I.Pētersona laulības šķiršanas atspoguļojums D. Krenbergas skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”
Fabula (notikuma atspoguļojums vispār plašsaziņas līdzekļos)	D. Zandes un J.Deinata, D.Zandes un Aigara laulību šķiršanas atspoguļojums	M. Martinsones un M.Vērdiņa laulību šķiršanas atspoguļojums	I. Gorbunovas un Ginta laulību šķiršanas atspoguļojums	Z. Errs un bijušā vīra laulību izjukšanas atspoguļojums	I.Ieviņas un A. Kiviča laulību šķiršanas atspoguļojums	Ā. Lipskas un Gata laulību šķiršanas atspoguļojums	V. Lazo un K. Vahšteina laulību šķiršanas atspoguļojums	K. Dimiteres un A. Vilipsona laulību šķiršanas atspoguļojums	D. Krenbergas un I.Pētersona laulību šķiršanas atspoguļojums
Notikums (notikums kā tāds, par kuru tiek runāts stāstā)	Laulību šķiršana un to radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana	Laulības šķiršana un tās radīto seku pārvarēšana
Aktori (darbojošās personas)	D. Zande, pieminēti bijušie vīri J. Deinats un Aigars	M. Martinsone, pieminēts bijušais vīrs M.Vērdiņš	I.Gorbunova, pieminēts bijušais vīrs Gints	Z. Errs, pieminēts bijušais vīrs	I.Ieviņa, pieminēts bijušais vīrs A. Kivičs	Ā. Lipska, pieminēts bijušais vīrs Gatis	V. Lazo, pieminēts bijušais vīrs K. Vahšteins	K. Dimitere, pieminēts bijušais vīrs A. Vilipsons	D.Krenberga, pieminēts bijušais vīrs I.Pētersons

4. pielikums. Žurnāla „Ieva” šķiršanās stāstu naratīvo elementu klasifikācija intervijā ar vīrieti

Naratīva elements	Žurnāls „Ieva”. Intervija ar Silvestru Sīli
Naratīvais teksts	Verbāls
Stāsts (notikuma atspoguļojums konkrētajā tekstā)	S. Sīļa un bijušās sievas laulības šķiršanas atspoguļojums S.Sīļa skatījumā intervijā žurnālam „Ieva”
Fabula (notikuma atspoguļojums vispār plašsaziņas līdzekļos)	S.Sīļa un bijušās sievas laulības šķiršanas atspoguļojums
Notikums (notikums kā tāds, par kuru tiek runāts stāstā)	Laulības šķiršana un tās radīto sekas pārvarēšana
Aktori (darbojošās personas)	S.Sīlis, pieminēta bijusī sieva

5. pielikums. Naratīvo elementu klasifikācija žurnālā „Marta” publikācijā ar sportisti Inetu Radeviču

Naratīva elements	Žurnāls „Marta” Intervija ar Inetu Radeviču
Naratīvais teksts	Verbāls
Stāsts (notikuma atspoguļojums konkrētajā tekstā)	Inetas Radevičas un Viktora Lāča laulības šķiršanas atspoguļojums I. Radevičas skatījumā intervijā žurnālā „Marta”
Fabula (notikuma atspoguļojums vispār plašsaziņas līdzekļos)	I. Radevičas un V. Lāča laulības šķiršanas atspoguļojums
Notikums (notikums kā tāds, par kuru tiek runāts stāstā)	Laulības šķiršana un ar to saistīto sajūtu atspoguļojums I. Radevičas skatījumā
Aktori (darbojošās personas)	I. Radeviča, pieminēts V. Lācis

6. pielikums. Naratīvo elementu klasifikācija žurnāla „Privātā Dzīve” publikācijās laika posmā no 2001. - 2005. gadam

Raksti žurnālā	Naratīvais teksts	Stāsts	Fabula	Notikums	Aktori
E. Gulbe, 2 slejas	verbāls	E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršana E. Gulbes skatījumā	E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	E. Gulbe
M. Gulbis 2 slejas	verbāls	E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršana M. Gulbja skatījumā	E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	M. Gulbis
PDz publikācija 1/3 slejas	verbāls	Fakts par E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršanu	E. Gulbes un M. Gulbja laulības šķiršana	Laulības šķiršana	M. Gulbis un E. Gulbe
Kopā	3 publikācijas 2002. gadā un 2003. gadā				
L. Novikova-Valts 1 sleja	Verbāls	L. Novikovas-Valts un I. Novikova laulības šķiršana L. Novikovas-Valts skatījumā	L. Novikovas-Valts un I. Novikova laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	L. Novikova- Valts
PDz publikācija 1/3 slejas	Verbāls	Fakts par L. Novikovas-Valts un I. Novikova laulības šķiršanu	L. Novikovas-Valts un I. Novikova laulības šķiršana	Laulības šķiršana	L. Novikova- Valts un I. Novikovs
Kopā	2 publikācijas 2002. gadā				
L. Vikmane un A. Krancmanis 2 slejas	Verbāls	L. Vikmanes un A. Krancmaņa laulības šķiršana abu skatījumā	L. Vikmanes un A. Krancmaņa laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	L. Vikmane un A. Krancmanis
PDz publikācija 1/3 slejas	Verbāls	Fakts par L. Vikmanes un A. Krancmaņa laulības šķiršanu	L. Vikmanes un A. Krancmaņa laulības šķiršana	Laulības šķiršana	L. Vikmane un A. Krancmanis
Kopā	2 publikācijas 2002. gadā				
PDz publikācija 1/3 slejas	Verbāls	Fakts par Valda Meldera un viņa sievas I. Melderes laulības šķiršanu	V. Meldera un I. Melderes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	V.Melderis
PDz publikācija 1/3 slejas	Verbāls	Fakts par Induļa Bērziņa un viņa sievas Ineses Bērziņas laulības šķiršanu	I. Bērziņa un I. Bērziņas laulības šķiršana	Laulības šķiršana	I. Bērziņa un I. Bērziņš
PDz publikācija 1/3 slejas	Verbāls	Fakts par Augusta Brigmaņa un viņa sievas Baibas Brigmanes laulības šķiršanu	A. Brigmaņa un B. Brigmanes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	A. Brigmanis un B. Brigmane
Kopā	3 atšķirīgu faktu publikācijas 2002. gadā				

R. Kalniņas un A. Skrastiņa viedokļi 6 slejas	Verbāls	R. Kalniņas un A. Skrastiņa attiecību izjukšana abu skatījumā	R. Kalniņas un A. Skrastiņa attiecību izjukšana	Attiecību izjukšana un dzīve pēc tās	R. Kalniņa un A. Skrastiņš
Kopā	1 publikācija 2003. gadā				
A. Duboka viedoklis 6 slejas	Verbāls	A. Duboka un P. Dubokas laulības šķiršana A. Duboka skatījumā	A. Duboka un P. Dubokas laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	A. Duboks
A. Duboka viedoklis 3 slejas	Verbāls	A. Duboka un P. Dubokas laulības šķiršana A. Duboka skatījumā	A. Duboka un P. Dubokas laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	A. Duboks
Kopā	2 publikācijas 2003. un 2004. gadā				
A. Mielavs Viedoklis 2 slejas	Verbāls	A. Mielava un I. Mielavas laulības šķiršana, A. Mielava komentāri	A. Mielava un I. Mielavas laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	A. Mielavs, I. Mielava
PDz publikācija 1/3 seljas	Verbāls	Fakts par A. Mielava un I. Mielavas laulības šķiršanu	A. Mielava un I. Mielavas laulības šķiršana	Laulības šķiršana	A. Mielavs
Kopā	2 publikācijas 2004. gadā				
Dž. Dž. Džilindžers un D. Rukšāne 1 sleja	Verbāls	Dž. Dž. Džilindžera un D. Rukšānes laulības šķiršana, Pdž fakti	Dž. Dž. Džilindžera un D. Rukšānes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	Dž. Dž. Džilindžers un D. Rukšāne
Dž. Dž. Džilindžers 2 slejas	Verbāls	Dž. Dž. Džilindžera un D. Rukšānes laulības šķiršana Džilindžera skatījumā	Dž. Dž. Džilindžera un D. Rukšānes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	Dž. Dž. Džilindžers un D. Rukšāne
Kopā	2 publikācijas 2004. gadā				
A. Irbe PDz publikācija 1 sleja	Verbāls	A. Irbes un I. Irbes laulības šķiršana, PDz fakti	A. Irbes un I. Irbes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	A. Irbe, I. Irbe
PDz publikācija 1/2 sleja	Verbāls	A. Irbes un I. Irbes laulības šķiršana, PDz fakti	A. Irbes un I. Irbes laulības šķiršana	Laulības šķiršana	
Kopā	2 publikācijas 2005. gadā				

G. Ķestera un L. Ķesteres viedokļi 3 slejas	Verbāls	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana abu skatījumā	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana	Eventuāla laulības šķiršana	G. Ķesteris, L. Ķestere
PDz publikācija 1 sleja	Verbāls	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana, PDz fakti	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana	Eventuāla laulības šķiršana	G. Ķesteris, L. Ķestere
L. Ķestere 2 slejas	Verbāls	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana L.Ķ Esteres skatījumā	G. Ķestera un L. Ķesteres eventuālā laulības šķiršana	Eventuāla laulības šķiršana	G. Ķesteris, L. Ķestere
Kopā	3 publikācijas 2005. gadā				
J. Bērziņš 4 slejas	Verbāls	J. Bērziņa un Z. Bērziņas laulības šķiršana J. Bērziņa skatījumā	J. Bērziņa un Z. Bērziņas laulības šķiršana	Laulības šķiršana un dzīve pēc tās	J. Bērziņš un Z. Bērziņa
Kopā	1 publikācija 2005. gadā				

ANOTĀCIJA

Kristiānas Sondores bakalaura darba tēma ir „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos laika posmā no 2001. līdz 2005.gadam”.

Tēma ir aktuāla, jo pēdējo gadu laikā Latvijas drukātajos medijos uzkrītoši bieži tiek atspoguļotas sabiedrībā zināmu cilvēku laulību ceremonijas un to šķiršanu stāsti. Turklāt nereti vienu un to pašu šķiršanās stāstu varam lasīt dažādu žanru medijos, katrā no tiem pamanot uzsvāru uz atšķirīgu viena un tā paša stāsta šķautni. Īpaši šis satura kontrasts vērojams starp žurnāliem „Privātā Dzīve” un sieviešu auditorijai domātajiem - „Santa”, „Una”, „Ieva”, „Marta”, savukārt, vīriešu auditorijai domātajos žurnālos, piemēram - „Klubs”, šķiršanās tēma vispār skatīta netiek.

Autore savā darba ir pētījusi, vai un kā atšķiras laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos, konkrēti, salīdzinot žurnālus „Santa”, „Ieva”, „Marta” un „Privātā Dzīve”, kā arī apskatot vīriešu žurnālu „Klubs”, kur šķiršanās tēma netiek skatīta vispār.

Kā teorētisko pieeju bakalaura darbā autore izmantojusi naratīva metodi un darba ietvaros veikusi 43 rakstu kvalitatīvo kontentanalīzi žurnālos „Santa”, „Ieva”, „Marta” un „Privātā Dzīve”. Analīze veikta naratīvās analīzes kategoriskās perspektīvas ietvaros un kontentanalīze veikta balstoties uz naratīva kategorijām, izmantojot autores Mīkes Bolas [*Mike Bal*] piedāvātos naratīvās analīzes konceptus - stāsts, fabula un aktors.

Praktiskajā pētījumā tika skatīti un analizēti vairāku Latvijas sabiedrībā pazīstamu cilvēku medijos publicētie šķiršanās stāsti laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam, kā, piemēram, Māra un Elizabetes Gulbju, Andra Kiviča un Ilzes Ieviņas, Ainara Mielava, Zanes un Jāņa Bērziņu, Dž. Dž. Džilindžera un Daces Rukšānes, Lolitas Novikovas, Gundara Bojāra, Artūra Irbes, Ditas Kenbergas u.c.

Kursa darbs ietverts 55 lapaspusēs, sastāv no 4. nodaļām, kas sīkāk sadalītas apakšnodaļās, darbā ietvertas 5 autores izveidotas publikāciju analīzes tabulas, kas atvieglo materiāla uztveri.

ANNOTATION

The theme of bachelor work developed by Kristiana Sondore is *“Marriage divorcing narratives in Latvian printed media during time period 2001 – 2005”*. Choice of theme is very outstanding at that time because is concerned with the fact that during last years in Latvian printed media there has been a lot of media stories and interviews concerned with marriage ceremonies, marriage divorcing and relationship ending. Besides, quite often we can read the same story in different media but the point of the story is totally different.

In her bachelor work the author has done the comparing analysis of Latvian women magazines “Santa” “Ieva”, “Marta” and so called yellow press magazine such as “Privātā Dzīve” („Private Life”) where, in author’s opinion, the contrast of divorcing story is seen most brightly. In the comparing analysis there were chosen interviews and publications during time period 2001 - 2005 where people, who are well known in Latvian society has faced divorcing problem.

As the theoretical approach the author has used narrative theory and has done the qualitative content analysis of 43 articles of the above mentioned magazines. The narrative analyse is made in the frame of categorical perspective and the content analysis is based on narrative categories using narrative analysis concepts – story, fable and actor, proposed by author Mike Bal.

Practical part of bachelor work is the research where different divorcing stories of people who are well-known in Latvian society during time period of 2001-2005 are analysed.

The bachelor work consists of 55 pages, 4 parts which are parted more detailed into under levels. The thesis includes 5 publications analyzing graphics developed by the author, which facilitate the perception of expounded material.

Bakalaura darba vērtējums

BAKALaura DARBS „Laulību šķiršanas naratīvs Latvijas drukātajos medijos
laika posmā no 2001. - 2005. gadam” aizstāvēts 2005.gada.....
un novērtēts ar atzīmi.....

Bakalaura darba vadītāja

.....
/mag. soc. zin. Marita Zitmane/